

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 42, angående Riksgälds-kontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1867 års riksdag; samt

N:o 43, i anledning af väckta frågor dels om förändring af det inom Riksgälds-kontoret begagnade bokföringssätt, dels om åtskilliga beloppes afskrifning ur räkenskaperna.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 11 e. m.

In fidem.
O. Brakel.

Lördagen den 7 Mars 1868.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades tre protokollsutdrag för den 6 dennes och protokollet för den 29 sistlidne Februari, f. m.

Herr Hammar: Med anledning af viktiga enskilda angelägenheter får jag vördsamt anhålla, att Kammaren ville medgifva mig ledighet från riksdagsgöromålen under åtta dagar räknade från och med i dag.

Denna anhållan bifölls.

Föredrogs

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 2 och 6 dennes bordlagda Betänkande N:o 7, angående villkoren för bränvins tillverkning.

Utskottets hemställan å sid. 1 i anledning af Herr Kjellmans motion.

Bifölles.

§ 4.

Friherre Raab, Adam Christian: I öfverensstämmelse med de åsikter angående maximum och minimum af bränvinstillverkning, hvilka jag alltid hyst, och som jag uttalat vid hvarje riksdag alltsedan den tid, då jag deltog i det Utskotts arbeten, som uppgjorde första förslaget till vår nya bränvinslagstiftning, får jag äfven nu uttala den åsigt, att ett misstag blifvit begånget, då man satt minimum för tillverkning så högt som 300 kannor, och att det ej är skäl att fortfara med denna origtiga princip. Min öfvertygelse härutinnan stödjer sig på national-ekonomiska skäl. Jag anser det nemligen vara obestridligt, att i ett land, så glest befolkad som vårt, är det en stor besparing, om bränvinsbrännarne äro så fördelade, att de kunna med minsta möjliga transportkostnad tillgodogöra sig potatisskörden om hösten och på detta sätt använda ett mindre quantum säd. Jag vill dock ej härmed säga, att vi böra borttaga minimum; jag fordrar endast en nedsättning deri. Ändamålet med detta höga minimum har varit att befordra sedligheten. Jag tror dock ej, att sedligheten befordras genom det mindre antalet brännerier. Vi hafva nu 400 sådana och, om minimum för tillverkning nedsattes, kom deras antal måhända att fördubblas. Men att sedligheten skulle lida af ett sådant förhållande, kan jag för min del ej finna, ty under det att bränvinet är kvar inom bränneriet, ligger det oåtkomligt under lås och bom och får ej af tillverkaren föryttras i mindre poster än femton kannor. Helt annat var förhållandet förr, då bränvinsförsäljning fick idkas vid hvarje bränneri. Att deremot en förlust för landet uppkommer genom detta minimum, anser jag vara obestridligt.

Nu liksom alltid, då denna fråga varit å bane, hafva reservationer till förmån för nedsättande af minimum blifvit afgifna. Jag vet också, att mina åsikter i afseende härå delas af åtskilliga ledamöter af denna Kammare. Men då jag i vår nuvarande fåtaliga församling ej ser några af dessa med mig liktänkande vara tillstädes, vill jag ej begära proposition på nedsättning af minimum, såvida ej någon annan ledamot af Kammaren uppträder för att instämma med mig. Sker ej det, vill jag, att hvad jag nu yttrat måtte betraktas som en reservation mot bibehållandet af minimum för bränvins tillverkning vid nuvarande höga belopp.

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald: I likhet med den föregående värde talaren tror jag, att man hittills bibehållit minimibeloppet vid bränvins tillverkning för högt, hvartill man föranledts af fruktan att, om minimibeloppet nedsattes, husbehofsbränningen skulle komma

att drifvas för långt och kontrollerandet af tillverkningen medföra alltför stora svårigheter. Då likväl de förslag om nedsättning af detta minimum, som väckts vid föregående riksdag, blifvit af begge Kamrarna afslagna, har Utskottet ansett att någon förändring i detta minimum icke vid denna riksdag borde ifrågasättas. För min del får jag tillstyrka, att Kamraren måtte bifalla Utskottets tillstyrkande härutinnan.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utskottets hemställan bifölls.

§ 17.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 28.

Utskottets första hemställan.

Bifölls.

Utskottets sednare tillstyrkande.

Friherre Raab, Adam Christian: De starka uttryck, som Utskottet vid motiveringen af denna punkt begagnat, kan jag för min del ej gilla. Utskottet säger nemligen: »erfarenheten har ock ådagalagt, att det i allmänhet skulle vara förenadt med stor våda att lemna den särskilde bränvinskontrollören utan den uppsigt, som nu af öfverkontrollör utöfvas». Jag tror ej att det är rättvist att mot våra kontrollörer i allmänhet begagna uttryck, hvilka i sig innefatta en formlig anklagelse, ty öfverhufvud taget hafva kontrollörerna visat både nit och skicklighet. Ehuru jag således ej gillar Utskottets motivering har jag dock ansett mig böra instämma med Utskottet deri, att det är nödvändigt att öfverkontrollörer finnas, emedan det kunde vara vådligt att lemna de särskilde kontrollörerna utan närmare tillsyn. Men om man nu således vill hafva öfverkontrollörer, så bör man också icke bestämma deras aflöning så lågt, som till fem Riksdaler om dagen, emedan man då riskerar att till dessa platser ej få personer, hvilkas samhällsställning utgör en garanti för att de skola vara tillräckligt aktningsbjudande och kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sitt viktiga uppdrag. Jag anser derföre, att denna punkten bör afslås och att vi måtte vidblifva nu gällande stadganden i ämnet; och jag anhåller vördsamt om proposition på denna min framställning.

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald: Jag är visserligen, liksom den siste värde talaren, af den åsigt, att aflöningen åt öfverkontrollörerna bör tilltagas så hög, att man kan påräkna att få skickliga personer till att bekläda dessa platser. Men jag tror likväl, att Utskottet här ej föreslagit någon så stor nedsättning i aflöningen, att ej, äfven med denna nedsättning, skickliga och lämpliga sökande till öfverkontrollörsbefattningarna skola erhållas. Det står visserligen i Betänkandet, att dagarvodet skulle bestämmas till fem Riksdaler; men

vi böra ej glömma, att då öfverkontrollör är ute på resor, han derjemte åtnjuter en traktamentsersättning af sju Riksdaler om dagen. Vid sådant förhållande tror jag, att man ganska väl kan nedsätta dagarfvodet till fem Riksdaler, och jag får derföre påyrka bifall till Utskottets förslag härutinnan.

Grefve Ehrensvärd: Jag har i afseende på denna punkt varit af skiljaktig mening mot Utskottet och har derföre också reserverat mig mot Utskottets beslut. Jag skulle likväl ej nu hafva uppträdt, såvida icke en värd talare före mig hade yrkat, att, med afslag å Utskottets förslag, aflöningen för öfverkontrollör måtte bibehållas vid samma belopp som den förut varit. I motsats mot den siste värde talaren anser jag det ej vara skäl, att nedsätta arfvodet för öfverkontrollör. Det är visserligen sannt, att då öfverkontrollören är på resor, har han, utom arfvodet, sju Riksdaler i dagtraktamente; men som han med dessa penningar skall bekosta vävne, logis och öfriga utgifter, torde han ej kunna påräkna, att få mycket af dem i behåll. Då han hittills haft åtta Riksdaler i arfvode, torde det också vara något häftigt, att nu med ens sätta ned det till fem Riksdaler. Jag får derföre instämma i den förste talarens yrkande, att punkten måtte afslås och det gamla arfvodet bibehållas.

Friherre Raab, Adam Christian: Det skulle vara önskligt, att få bestämdt upplyst, huruvida en öfverkontrollör kan räkna på att få sju Riksdaler i resetraktamente och dessutom åtta Riksdaler i arfvode. Om så är fallet medgifver jag att han är väl betald. Men då man tager i betraktande, att det kan finnas 40—50 brännerier i samma län, så är det klart att han i de flesta fall har en resa af blott ett par mil mellan hvar bränneri och att han ej kan för hvarje sådan resa få fullt dagtraktamente. Han måste naturligtvis sammanräkna sina färder efter resereglementet, så att han måhända de flesta dagar ej har dagtraktamente för hela resetiden eller också tager ut blott en mindre del af traktamentet. I sådant fall är hans nuvarande arfvode alldeles icke för högt. Jag ber emellertid de här närvarande Herrarne af Utskottet meddela upplysning derom, huruvida öfverkontrollörerne för hvarje dag, utom sitt arfvode åtta Riksdaler, åtnjuta ett resetraktament af sju Riksdaler eller om det sednare utgår endast för verkliga resedagar. Dessa omständigheter inverka nemligen i högst betydlig mån på beslutet i frågan.

Grefve Hamilton, Hugo: Jag ber att få upplysa, att enligt gällande Ordningsstadgar skall öfverkontrollören, utom sin aflöning åtta Riksdaler, åtnjuta i reseersättning sju Riksdaler jemte två Riksdaler femtio öre för milen i hästlega. För hvarje tjänstgöringsdag uppbär således öfverkontrollören utom skjutspenningar femton Riksdaler. Jag tror att äfven om sistnämnda belopp komme att nedsättas till tolf Riksdaler, det ändock skulle blifva ett fullt tillräckligt arfvode, och jag får derföre fortfarande påyrka bifall till Utskottets Utlåtande.

Herr Lagerstråle: Jag har blott velat fästa Kammarens upp-

märksamhet derpå, att det dagtraktamente af sju Riksdaler, som efter resereglementet tillägges den klass, till hvilken öfverkontrollören i samma reglemente räknas, lika litet för honom, som för någon annan embetsman kan anses innefatta något arfvode. Det utgör i sjelfva verket endast en godtgörelse för de motsvarande utgifter för vivre och logis m. m. som under en resa förekomma. Det är således vilseledande att säga, att öfverkontrollören har femton Riksdaler i arfvode om dagen, ty arfvodet är blott åtta Riksdaler och de sju Riksdalerna måste anses åtgå till bestridande af nödiga resekostnader.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets förevarande hemställan och dels afslag derå, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets hemställan och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets sista hemställan i Betänkandet N:o 7, röstar

Ja;
Den det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren denna hemställan.

Sedan voteringspropositionen blifvit anslagen, verkställdes omröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—45;
Nej—16.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 2 och 6 dennes bordlagda Ut-låtande N:o 11, i anledning af väckt motion om afskaffande af pastoraalexamen.

Herr Säve: Jag kommer visserligen ej till annat slut än det, hvartill Lag-Utskottet i förevarande Betänkande kommit, men jag kan likväl ej dölja min undran deröfver, att en motion, sådan som den, hvarmed Riksdagsmannen Anders Andersson här framkommit, har kunnat väckas. Under det att man i alla andra yrkesgrenar och för alla andra embetsmannavägar söker att genom skärpta fordringar vinna hos dem, som söka beträda dessa banor, en ökad bildning och ökade kunskaper, ser det ut som om motionären ville nedtvinga kunskapsmättet

hos presterna till det högsta möjliga, så att de blifvande lärarne i kyrkan icke blott skulle blifva okunnige om de speciela kunskaper, som hos dem erfordras för att rätt sköta sitt viktiga kall, utan också i allmänt vetande blifva underlägsne till och med folkskolelärarne. Pastoralexamen, sådan som den varit hittills, har dock utgjort en garanti för och en kontroll på fortsatta studier. Borttages denna, utan att man sätter något annat i stället, så inser hvar och en lätt huru det skall komma att blifva beskaffadt med presternes kunskapsgrad. Det är nemligen allmänt bekant, att den dimissionsexamen, som vid universiteten aflägges såsom en beredelse till den egentliga embetsexamen, prestexamen, är den lättaste af alla universitetets examina. När lärarekandidaten sedermera kommer till prestexamen, har han föga tid öfrigt till utvidgande af sitt kunskapsmått, ty prestbristen gör, att domkapitlen oftast nödgas öfvertala dessa kandidater att genast vid afgången från universitetet taga ordination. Det är således ej tänkbart, att prestexamen ensam skall vara ett tillräckligt kunskapsprof för den blifvande kyrkoherden och församlingsläraren.

Man kan visserligen häremot invända, att äfven nu ofta förordnas adjunkter eller sådana personer, som ännu ej tagit pastoralexamen, att förestå pastoralvården i större församlingar. Detta är sannt. Men man bör likväl besinna, att bland alla dem, som taga prestexamen, måste naturligtvis finnas några, hvilka fortfarande beflita sig om högre studier; och att domkapitlen derföre i nödfall kunna göra ett urval bland adjunkterna, helst om några bland desse någon tid stått under öfverinseende af en erfaren och nitisk kyrkoherde. Det har således hittills undantagsvis varit nödvändigt att förordna äfven sådana personer, som ej tagit pastoralexamen, till att öfvertaga mera magtpåliggande värf; men att göra sådana undantag till regel, så att hvar och en, som blott och bart tagit prestexamen skulle kunna komma på förslag till och erhålla äfven de största pastorat, anser jag ej på något sätt kunna vara lämpligt.

Hvad deremot angår den sista Riksdagens förslag, hvilket nu är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning, anser jag det naturligtvis vara vida förståndigare än motionärens, emedan deri fordrades för prestexamens borttagande, att lärarekandidaten skulle hafva tagit filosofie-kandidat-examen eller åtminstone den så kallade theologiskt-filosofiska examen och vidare att han skulle undergå praktiska förhör inför domkapitlet. I detta förslag funnos således några garantier och någon sporre till fortsatta studier, hvilket deremot motionärens förslag helt och hållet saknar.

Jag återkommer till det, hvarmed jag började, nemligen att Kamraren med afslag å Anders Anderssons motion måtte bifalla Utskottets Betänkande.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet bifölls.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 4 och 6 dennes bordlagda Utlåtande N:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Pro-

position angående öfverlåtelse till enskildt bolag af Ronneby helsobrunn i Ronneby socken, Medelstads härad och Blekinge län.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 4 och 6 dennes bordlagda Utlåtande N:o 35, i anledning af väckt motion angående försäljning af Statens egendom i Constantinopel.

Hans Excellens Herr Grefve Manderström: Med anledning af hvad Utskottet här nämnt, att en utredning i förevarande fråga blifvit vid förra riksdagen lemnad, anser jag mig skyldig upplysa, att någon försäljning af den omnämnda fastigheten ännu ej kommit till stånd, att emellertid förnyade anbud för ej längesedan under loppet af detta år blifvit framställda, och att med anledning deraf förnyade föreskrifter afgått till Kongl. Maj:ts Beskickning, hvori lemnats ytterligare instruktioner och uppgift på de villkor, under hvilka Kongl. Maj:t anser försäljningen kunna förssiggå. Något svar, föranledt af dessa sista föreskrifter, har ännu ej inkommit och knappt kunnat inkomma. Om försäljningen nu kommer till stånd eller ej, är omöjligt att uppgifva, då känt är, att de köpare, som framställt sig, vanligen varit Greker eller Armenier, hvilka icke äro i besittning af särdeles stor förmögenhet, utan måste i och för denna spekulation anlita Engelska penningekarlar, hvilka åter å sin sida måste se på den fördel, som de kunna draga af affären. Emellertid ber jag att få nämna, att jag ej ansett mig kunna tillstyrka Kongl. Maj:t, att, på sätt som föreslaget blifvit, till hvad pris som helst försälja denna Kronans egendom. Att den har ett betydligt värde, derom sammanfämma alla på olika tider gifva upplysningar; och således torde det väl vara lämpligare att invänta en fördelaktig tidpunkt, än att sälja den långt under dess värde.

Såsom jag redan nämnt, har jag velat anföra detta endast för att upplysa Kammararen om frågans nuvarande ställning.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet bifölls.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 4 och 6 dennes bordlagda Utlåtande N:o 36, i anledning af väckt motion om upplåtelse af ett mantal Örum Storgården i Gäseneds härad till boställe åt fjerde afdelningschefen vid Elfsborgs kompani af Vestgöta regemente.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 4 och 6 dennes bordlagda Utlåtande N:o 37, i anledning af väckt motion om upphörande af arrendet utaf Sala silfververk, m. m.

Grefve Cronstedt: Jag ber att få uttrycka min tacksamhet för den omsorg. Utskottet egnat åt detta, efter Utskottets eget förklarande, icke ovigtiga ärende. Jag anser mig äfven böra vid detta tillfälle ut-

trycka min enskilda öfvertygelse, att förhållandena äro för närvarande, åtminstone efter min uppfattning, mera gynnsamma än förut för äväga-bringande af en öfverenskommelse med delegarne i Sala silfververk. Jag har i öfrigt ej något att tillägga till Utskottets synnerligen fullständiga utredning, utan inskränker mig till att påyrka bifall till Betänkandet.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet bifölls.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 4 och 6 dennes bordlagda Memorial N:o 40, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets Memorial N:o 9, om nedsättning i den vid sednaste riksdag för Andra Kammarens ledamöter bestämda resekostnadsersättning.

Friherre Raab, Adam: Jag ber att få återföra i Kammarens minne, att då förra gången denna fråga i Kammaran förevar, utgjorde *det* försmål för vår debatt, huruvida det vore billigt, att Andra Kammarens ledamöter skulle, då de begagnade ångbåt, på hvilken hytt fanns, hafva två hyttplatser, men då de foro med ångbåt, på hvilken ej fanns hytt utan blott salong, hafva endast en salongsplats. Framställningen i detta syfte förekommer mig så, som om man skulle säga, att då de foro på jernväg, der det ej finnes 1:sta klassens kupé, skulle de få *en* plats i 2:dra klassen, men om de foro på jernväg, der det fanns en 1:sta klass, de skulle få *två* platser i 1:sta klassens kupé. Vi återremitterade detta Betänkande för att inhemta hvad Andra Kammaran skulle sjelf i ämnet besluta; Andra Kammaran har nu fattat sitt beslut och den har, om jag minnes rätt, med endast en rösts pluralitet vidblifvit samma beslut, som fattades vid förra riksdagen. Då jag emellertid föreställer mig, att denna minoritet, hvilken påyrkade ersättning för blott en plats, vare sig i salong eller i hytt, kommer att vidblifva sin åsigt, så skulle derigenom att Första Kammaran fattade samma beslut som denna minoritet, ett fullt konsekvent beslut kunna erhållas; och jag får därför anhålla om proposition på bifall till Utskottets Betänkande med den förändring att, då resa sker med ångbåt, på hvilken hytt finnes, ersättning för endast en hyttplats bestås.

Herr Wærn: Jag ber att få påminna Kammaran om orsaken, hvarför det beslut fattades, att ledamot af Andra Kammaran skulle vid resa på ångbåt, der hyttplats fanns, få ersättning för två sådana platser, men vid resa på ångbåt, der endast salongsplats fanns, få ersättning för blott en sådan plats. Förhållandet är nemligen, att de ångbåtar, som hafva hyttplatser, vanligen göra längre resor, men de ångbåtar, som endast hafva salongsplats, fullborda sin resa på mindre än en dag. Då därför lefnadskostnaden på en ångbåt af förra slaget ansågs blifva dyrare, tillades den andra hyttplatsen såsom en ersättning för de drygare resekostnaderna. Vid detta förhållande får jag yrka bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder hade yrkats, dels att Kammarerna skulle bifalla Stats-Utskottets i slutet af Memorialet N:o 9 afgifna hemställan oförändrad, dels ock af Friherre Raab, att samma hemställan måtte bifallas med den förändring, att då resan skedde på ångbåt, der hytt förekom, ersättningen skulle utgå endast för enkel hyttplats; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på Stats-Utskottets ofvannämnda hemställan oförändrad, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på bifall till samma hemställan med den af Friherre Raab föreslagna ändring, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 4 och 6 dennes förordnade Betänkande N:o 8, angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker.

§ 2.

Herr Lilliehöök: Då jag ej kan instämma i hvad Utskottet här föreslagit om nedsättning af minimum för utminuterande af bränvin, anhåller jag att få uppgifva skäl för denna min åsigt. En sådan nedsättning skulle nemligen, efter min åsigt, föra utminutereringen allt för nära utskänknigen. På landet skulle det åtminstone vara omöjligt att förekomma, att en sådan minuterering ej i sjelfva verket blef utskänkning, ty der saknas nödig kontrolli öfver ett sådant missbruk. Hur förhållandet skulle blifva i städerna, tror jag mig ej kunna afgöra; men jag är öfvertygad, att en del af den inkomst, som nu drages af afgiften för minuthandel på landet, skulle komma att gå förlorad, derföre att på många ställen minuthandel, dertill rättighet blifvit sökt, ej skulle blifva beviljad, af farhåga att den skulle komma att urarta till utskänkning. Jag får derföre anhålla, att Kammarerna med afslag å Utskottets förslag måtte besluta, att nuvarande bestämmelser i ämnet måtte fortfarande blifva gällande.

Friherre Raab, Adam: I öfverensstämmelse med de åsigter, som jag städe hyst, får jag yrka bifall till Utskottets förslag. Skillnaden emellan detta förslag och nu gällande bestämmelser är den, att då för närvarande ej mindre quantitet än en half kanna eller två buteljer får utminutereras, så afser förevarande förslag en nedsättning till något mindre än $\frac{1}{4}$ kanna, eller 20 kubiktum, hvilket motsvarar ungefär en butelj. För min del tror jag ej, att en sådan nedsättning skulle öka utan snarare minska superiet. De arbetare, hvilka nu förena sig om att på ett minuteringsställe köpa bränvin, gömma ej detta, utan supa vanligtvis ut det genast. Föreställningssättet kan visserligen vara olika derom, huruvida de komma att supa mera, om de köpa på en gång en half kanna eller om de köpa 20 kubiktum. Men efter mitt föreställningssätt, hvilket grundar sig på erfarenhet, som jag samlat på landsbygden, skulle

en nedsättning af minimum komma att minska konsumtionen af brännvin. Jag tror derföre, att den föreslagna förändringen skulle komma att visa sig ganska helsosam och får fördenskull påyrka bifall till Utskottets Betänkande.

Herr Beckman: Jag är verkligen ej i stånd att fatta den siste värde talarens åsigt, att den föreslagna atgårdens skulle komma att minska superiet. Mig förefaller det, som om den snarare skulle föranleda dertill att i eller utanför hvarje minuteringsställe skulle komma att bildas en krog. Jag tror, att detta skulle vara långt ifrån helsosamt, och jag vet ej hvad det skulle tjena till. Om någon för ett tillfälligt behof nödgas förskaffa sig ett mindre parti brännvin, t. ex. till medicin, så tycker jag, att han lika gerna kan låta hemta detta på utskänkingsstället som hos minuthandlanden, synnerligast om, såsom önskligt vore, utskänkingsstället gjordes sådant, att det ej blef generande för någon att inträda på detsamma. Deremot synes det mig klart, att om så små kvantiteter som 20 kubiktum få af minuthandlanden försäljas, så skola i de aldra flesta fall minuthandelsställena blifva verkliga utskänkingsställen eller åtminstone suparne förena sig om att der köpa sina 20 kubiktum för att sedan supa ut dem utanför dörren till handelsboden. Då jag anser det vara mot sedligheten särande att gifva superiet tillfälle att breda omkring sig, får jag för min del yrka afslag å Utskottets förevarande förslag.

Herr Bennich: Det är just med afseende på den sedliga principen och med afseende å faran af att hänvisa den, som vill köpa brännvin, till krogen, som Bevillnings-Utskottet ansett en förändrad lagstiftning i förevarande ämne vara af behofvet påkallad. Under öfverläggningen om detta ärende uppstod dock inom Utskottet någon tvekan i det hänseende, huruvida den föreslagna förändringen, hvars nytta och lämplighet för flera städer blifvit vitsordad, äfven kunde blifva af gagn för landsbygden eller måhända medföra några olägenheter i afseende å minuteringsställena å densamma. Jag var för min del af den mening, att man borde söka att ordna denna icke oviktiga angelägenhet så mycket som möjligt efter ortsmyndigheternas egna önskningsar. Jag delade derföre också ej helt och hållet de åsigter, som gjorde sig gällande i Utskottets beslut, ehuru jag ansåg mig ej böra mot detsamma anmäla min reservation. Den mening jag förfäktade gick derpå ut, att till ifrågavarande punkt, sådan den i nu gällande författning lyder, skulle göras ett tillägg så lydande: »dock att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, uppå framställning i stad af stadsfullmäktige eller, der sådane ej finnas, af allmän rådstufva, och å landet af kommunalnämnd efter kommunalstämmas hörande, eger, der sådant pröfvas för orten lämpligt, stadga, att lägsta försäljningsbeloppet vid minuthandel med brännvin inom kommunens område må utgöra en femtedels kanna eller 20 kubiktum».

Med ett sådant tillägg afsåg jag, att det skulle för Stockholm med flera större städer, der det nuvarande stadgandet ledt till ett förderligt kroglif, blifva möjligt att motverka detta onda genom vidtagande af en nedsättning i minimibeloppet för utminutering, men att å andra sidan de kommuner, som ej ville ingå på en sådan nedsättning, kunde få stadna

vid det som förut varit i detta afseende stadgadt. Jag tillåter mig nu att förnya samma förslag, och får vördsamt anhålla om proposition på bifall till detsamma.

Herr Thorburn: Jag fruktar, att Utskottets förevarande förslag kommer endast att leda till missbruk. Hela bränvinsförordningen har visat ganska goda följder, och jag tror ej, att det är af behofvet påkalladt att vidtaga några förändringar i densamma. Några andra motioner om förändring deri hafva, så vidt jag vet, ej heller blifvit afgifna än sådana, som äsyftat skärpning i förordningen, såsom att höja minimum vid handel med bränvin i allmänhet från 15 till 30 kannor. Jag erkänner villigt, att den af Utskottet föreslagna förändringen kunde vara god för Stockholm och möjligen några andra stora städer, emedan minuthandeln med bränvin derstädes bedrivs i ordnade försäljningsställen; men förhållandet torde alldeles icke blifva enahanda med landsbygden och de smärre städerna, i hvilka nästan hvarenda handlande brukar förskaffa sig rätt till bränvinsminutering. Då vid minuthandel priset å bränvin är billigare, emedan afgiften är lägre, skulle frestelsen att köpa bränvin blifva större för allmänheten, i samma mån som den minimi-quantitet, som singe säljas i handelsbodarne, nedsattes. Jag får derföre påyrka afslag å Utskottets förslag.

Grefve Hamilton. Hugo: I vår bränvinslagstiftning finnes ett genomgående syfte, nemligen det att så mycket som möjligt inskränka konsumtionen af bränvin och motverka de skadliga följderna af denna konsumtion dels genom fördyrande af bränvinet och dels genom att göra det mer svåråtkomligt. Ett sådant syfte kan emellertid ej uppnås, om den, som vill förskaffa sig ett mindre parti bränvin, nödgas att för fyllande af sitt behof vända sig till krogen. I de större städerna skulle derföre en nedsättning af minimum för försäljning af bränvin i minut otvifvelaktigt vara synnerligen välgörande. Det har blifvit ifrågasatt huruvida förhållandet skulle blifva enahanda för landsbygden, och jag måste tillstå att jag derom är tveksam, men är dock fallen för att tro, att den föreslagna förändringen äfven der ej skall medföra några olägenheter. Det torde högst sällan inträffa, att någon, som ämnar köpa bränvin, underlåter att göra det derföre, att han vid minuthandel måste köpa mer än han tilläfventyrs för tillfället behöfver. Hela följden af det högre minimum vid sådan handel torde endast vara den att han super så mycket mera.

I afseende på Herr Bennichs förslag vill jag anmärka, att detsamma skulle komma att föranleda oreda genom de många undantagslagar, som detsamma otvifvelaktigt skulle komma att framkalla och den oviss- het i lagskipningen, som häraf komme att blifva en nödvändig följd.

Jag upprepar än en gång, att, efter min öfvertygelse, Utskottets förslag kan utan någon synnerlig våda antagas, och jag får derföre påyrka bifall till detsamma.

Friherre Bildt: Man har yttrat och det ej utan skäl, att den nuvarande bränvinslagstiftningen medfört nytta och fördelar både ur sedlig och ekonomisk synpunkt. Likväl tror jag, att man går för långt,

om man, såsom den siste värde talaren, säger, att den är fulländad eller att några förändringar i densamma ej böra vidtagas. Tvärtom tror jag, att i densamma finnas åtskilliga stadganden, hvilka dels äro förhatliga, dels skjuta öfver målet.

Det är alldeles påtagligt, att författningen om bränvins försäljning afsett att minska kroglifvet. Man har städe ansett, att krogen framkallade i sedligt hänseende de största bland de olyckor, som bränvinet föranledde, och att det bränvin, som förtärdes i hemmet, ej vore så olycksbringande som det, hvilket förtärdes på krogen, och detta af det skäl, att kroglifvet framkallade begäret att supa mera än behofvet fordrade. De nuvarande bestämmelserna i bränvinslagstiftningen lägga emellertid verkliga hinder i vägen för en ordnad bränvinshandel. Det minimibelopp, som blifvit fastställt för minuthandeln, är i sjelfva verket alldeles för högt. En butelj är mättet för hvad den mindre bemedlade i de flesta fall ästundar köpa, men man tvingar honom genom vår nuvarande lag att vid minuthandel köpa minst två buteljer eller att besöka krogen.

En värd talare yttrade här för en liten stund sedan, att den som ville köpa ett mindre belopp bränvin än det, som minuthandlanden hade lof att sälja, kunde gerna gå till utskänkingsstället för att förskaffa sig det. Det är just detta, som hela vår lagstiftning sökt att förebygga. Derföre tillstyrkte också Rikets Ständer, då grunderna för vår nuvarande lagstiftning i ämnet af dem utstakades, att minsta beloppet vid handel med bränvin i minut skulle sättas till en fjerdedels kanna. Denna framställning vann dock ej Kongl. Maj:ts bifall, utan beloppet sattes till en half kanna. Emellertid hafva tid efter annan åtskilliga röster höjt sig mot lämpligheten af detta stadgande; och bland andra har äfven kommunalstyrelsen i Stockholm till Kongl. Maj:ts framburit sina önskingar om ändring i detta afseende, emedan, såsom man funnit, lagstiftarens ändamål genom samma stadganden motverkades. Utskottet har nu på ett, såsom mig synes, synnerligen praktiskt sätt löst frågan om en ändring härutinnan, då det föreslagit en nedsättning i minimibeloppet och satt detta, icke till en fjerdedels kanna, utan till en femtedels kanna eller 20 kubiktum. En fjerdedels kanna är nemligen ej jemnt en butelj, utan det är oftast mer än en butelj, och det hade vid sådant förhållande varit mindre lämpligt att såsom minimum antaga det beloppet. Det har ganska ofta händt, att tvister uppkommit till följd af nyssnämnda förhållande, och det har tyvärr visat sig, att personer blifvit dömda till ansvar för oloflig handel med bränvin blott till följd deraf, att en vanlig butelj innehåller en eller annan kubiktum mindre än en fjerdedels kanna. Att derföre bestämma minimum till 20 kubiktum, d. v. s. tillåta minuthandlanden att försälja en butelj, anser jag såsom en synnerligen nyttig förändring. Att någon olägenhet häraf skulle kunna uppstå för landsbygden kan jag för min del ej inse. Skulle emellertid den modifikation i författningen, som Herr Bennich föreslagit, vinna allmänna bifall inom Kammaren, vill jag ej motsätta mig densamma: men då jag helst såg, att Utskottets förslag blef antaget, får jag yrka bifall till detsamma.

Herr Ekenman: För ledamöterna af det Särskilda Utskottet vid 1853—1854 årens riksdag, som behandlade frågorna om förändrad lag-

stiftning för bränvins tillverkning och bränvins försäljning, måste det vara i hög grad tillfredsställande att förnimma, det dess åsikter, för så vidt de icke genast befunnos rigtiga och antogos, tillvinna sig uppmärksamhet och erkännas vara sanna. En sådan åsigt var den, att minimibeloppet för försäljning af bränvin å utminuteringsställen borde sättas så lågt som möjligt. Utskottet, der jag hade äran vara ledamot, och der jag påyrkade, att detta minimibelopp skulle bestämmas till $\frac{1}{8}$ kanna, kunde likväl ej blifva ense om en mindre myckenhet än $\frac{1}{4}$ kanna, som ock vann Ständernas men ej Kongl. Maj:ts bifall. Skälen för åsigten, att beloppet bör sättas lågt, synas mig så giltiga, att betänkligheterna deremot förlora, vid jemförelse, allt värde. Lagstiftningen bör nemligen ej tvinga den, som önskar erhålla en liten myckenhet af denna vara — vare sig derföre att han ej behöfver en större, eller icke har råd att köpa den — att besöka krogen, der i de flesta fall det köpta förtäres och oftast mera än ämnadt varit och för honom gagneligt är. Det är således i sedlighetens intresse, att minsta beloppet, som från utminuteringsstället får utlemnas, sättas lågt. Man har här hört deremot anmärkas, att i de smärre städerna stundom förekommer, att köpmännen tillika äro bränvinsminuthandlare, för hvilken handel särskild lokal är i handelsbodens närhet befintlig, samt att, om minimibeloppet sättes så lågt, som Utskottet nu föreslagit, köparen af andra varor skulle frestas att jemväl förse sig med bränvin. Lagstiftningen får likväl icke afse undantagsförhållanden, och kraftigare medel än ett högt minimiförsäljningsbelopp erfordras, om folkets benägenhet att förtära bränvin skall kunna stäffas. Ett steg dertill anser jag vara taget genom inotarbetandet af kroglifvet, förderfligt i såväl moraliskt, som ekonomiskt hänseende. Om jag ock, med dessa åsikter, icke finner mig fullt tillfredsställd af Utskottets förslag, tvekar jag dock icke att biträda det, i förhoppning att ett ytterligare steg i samma riktning skall tagas vid kommande riksdagar.

Herr Beckman: Det må vara att, genom det ifrågavarande förslaget, frestelsen att besöka krogarne skall förminsas, men det kan för mig icke blifva något giltigt skäl för bifall till detsamma, ty jag fruktar, att bränvinssupandet icke derföre skall förminsas. Tvärtom torde den, som förut, då han icke kunde å minuthandelsställena få köpa mindre än en half kanna, besökte krogarne och der förtärde endast några supar, hädanefter föredraga att å minuthandelsställena, der bränvinet fås för bättre pris, köpa 20 tum och förtära det, om icke i sjelfva försäljningsrummet, åtminstone nära derintill. Minuthandelsställena skulle således, såsom förut blifvit anmärkt, förvandlas till krogar, men blifva vädligare än dessa, enär de skulle locka konsumenterna att förtära mera på en gång, än dessa eljest skulle hafva gjort. Man bör icke heller förbise den uppmuntran till hemsupande, som genom ifrågavarande förslag skulle åstadkommas. Det är ingalunda sagdt, att detta supande är bättre än kroglifvet; och vi veta dessutom, att hemsupandet alstrar kroglifvet. Jag tror derföre fortfarande, att Utskottets förslag icke har skäl för sig. Hvad beträffar det af Herr Bennich framställda förslaget, så kan väl vara, att det är bättre än Utskottets, enär endast för de kommuner, som sådant önskade, den minsta quantiteten skulle blifva 20 tum; men man bör dock taga i betraktande, att, derest en kommun vore

släpphändt och ginge in på en sådan nedsättning, äfven kringliggande kommuner lätt kunde komma att lida skada häraf. Bäst synes således att bibehålla lagens nuvarande stadgande beträffande minsta qvantiteten bränvin, minuthandlare ega sälja; men om man skulle anse detta obequivämt, så kunde man ju bestämma den minsta qvantiteten till 40 eller heldre 60 tum. Jag önskar dock icke proposition härfpå, ty jag vill helst, att det nu gällande stadgandet blir bestående.

Grefve Mörner, Carl Göran: För min del fruktar jag, att den förändring Utskottet föreslagit, ej kommer att medföra några goda följder. Genom att nedsätta det minsta belopp, minuthandlarne med starka drycker ega sälja, till 20 tum, nedsjunker minimum så nära till jmförelse med utskänkning, att man nästan kan taga för alldeles afgjort, det minuthandelsställena blifva krogar. Jag tror att anledningen till detta förslag är att söka till en stor del uti vinstbegäret hos vissa kommuner, hvilka icke funnit behållningen af minuthandeln nog stor. De hafva velat göra minuthandeln mera begärlig genom denna nedsättning, och hoppats att inkomsterna härigenom skulle ökas, men jag tror, att de misräknat sig, ty utskänkingsrättigheten, som redan nu är litet eftersökt, skulle hädanefter blifva det ännu mindre. Möjligheten för utskänkarne att uthärda täflan med minuthandlarne, då minimum vore så lågt och afgiften så olika, låter icke tänka sig, och obenägenheten att idka utskänkning måste derföre blifva större. När nu dertill kommer, att hvarje köpman kan med annan handel förena minuthandel med starka drycker, så tror jag, att, i många af våra små städer, de flesta handelsbodas skulle blifva krogar, och att ordningen mycket komme att lida härfpå. Äfven på landet skulle, enligt mitt förmenande, den föreslagna nedsättningen medföra ganska vådliga följder, ty äfven der skulle uppstå köpmän, hvilka, idkande minuthandel med starka drycker och andra varor, skulle göra det till sin förnämsta uppgift, att på sin nästa utprängla bränvin.

Jag tror derföre, att den föreslagna förändringen är hvarken nyttig eller nödvändig och jag anhåller om afslag å Betänkandet.

Grefve af Ugglas: Jag vill ej neka, att skäl kunna finnas, som tala för bifall till Utskottets förslag; men jag måste, i liket med föregående talare, erkänna, att jag hyser äfven betänkligheter för antagande af detsamma. Det är gifvet, att ju mera minsta myckenheten af det bränvin, som minuthandlare få sälja, sänkes, desto mera närmar sig minuthandeln till utskänkning. Om Utskottets förslag antoges och minuthandlare således egde rättighet att sälja 20 tum, motsvarande ungefär sex supar, så kunde ju sex personer gå tillsammans till minuthandelsstället och köpa 20 tum bränvin samt förtära det utanför försäljningsstället; och det blefve ju då ungefär detsamma, som om de på krogen köpte sig bränvin. Å andra sidan måste man emellertid medgifva, att på några ställen det skulle vara nyttigt, om det nu bestämda minimum, som en minuthandlare med starka drycker eger sälja, nedsattes; och jag anser derföre, att Herr Bennichs förslag bör antagas. En talare har visserligen ansett detta förslag mindre lämpligt såsom alstrande undantagslagstiftning, men jag ber honom och Kammaren taga i betraktande

att detta undantag kunde ske endast på grund af kommunens egen begäran och efter pröfning af länets högsta myndighet. Konungens Befallningshafvande. På detta sätt skulle man, efter mogen pröfning, kunna i detta fall på lämpligaste sätt bestämma för olika ställen.

Jag tillstyrker bifall till Herr Bennichs förslag.

Herr Caspersson: Jag har varit van, att, då fråga om lagförändringar uppstått, söka göra mig reda för de verkningar, de skulle åstadkomma i det praktiska lifvet, och så har jag äfven nu gjort. De, hvilka förorda Utskottets förslag, synas vilja antaga, att, genom detta förslag, försäljningen af mindre partier bränvin skulle förflyttas från krogarne till minuthandelsställena. Detta är dock icke förhållandet, ty handeln med bränvin följer samma lag, som all handel: de, som vilja sälja, göra det för så billigt pris som möjligt för att få sina varor afyttrade, och köparne köpa sina varor der de kunna få dem billigast och beqvämast. Om minuthandlarne fingo rättighet att sälja 20 tum, så är det gifvet, att utskänkarne, för att konkurrera, skulle nödgas sälja detta quantum för samma pris. Redan nu är förhållandet sådant, att man på krogen köper $\frac{1}{2}$ kanna bränvin lika billigt som hos minuthandlaren; ty de sälja nemligen heldre med liten vinst än de underkasta sig att icke få sälja något. Genom den föreslagna förändringen skall bränvinsförsäljningen således ej i någon betydligare mån dragas från krogarne; men bränvinet skall blifva lättare tillgängligt, och Statens inkomster skola minskas. De föregående talarne hafva ansett, att denna förändring skulle utöfva ett menligt inflytande på landet, och detta är äfven min åsigt. Deremot vill jag ej bestrida, att för Stockholm och de större städerna den möjligen skulle kunna vara af gagn; men jag hemställer, om det vore lämpligt att för ett lokalt intresse uppoffra hvad som är nyttigt för hela landet. Om behovet kräfver en förändrad lagstiftning i detta fall för de större städerna, så anser jag det bättre, att man, med uppoffrande af en liten konsekvens, öfverlemnade åt Kongl. Maj:t eller till och med Dess Befallningshafvande att i detta fall göra särskilda undantag för de större städerna. Jag vill deremot icke tillstyrka detta för de mindre städerna, ty den som sett, huru allmogen å torgdagarne i dessa städer, efter att hafva köpt $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ kanna bränvin, super öfverallt, på gator och torg, måste motarbeta hvarje förslag, hvarigenom bränvinet göres lättare tillgängligt.

På grund af hvad jag anfört anhåller jag om ogillande af Utskottets förslag; men då jag icke vill förneka, att den föreslagna nedsättningen kan för de större städerna vara nyttig, vill jag föreslå, att nuvarande § om minsta försäljningsbeloppet, vid minuthandel med bränvin, erhåller följande tillägg: »Dock att Kongl. Maj:t, uppå framställning af stadsfullmäktige, må för de större städerna, der sådant prövas lämpligt, stadga, att lägsta försäljningsbeloppet vid minuthandel med bränvin må utgöra $\frac{1}{2}$ kanna eller 20 kubiktum»; och anhåller jag, att Herr Talmannen ville framställa proposition härpå.

Grefve Hamilton, Henning: Otvilvelaktigt är det en god syftning i Utskottets förslag att nedsätta det minsta beloppet bränvin, minuthandlare ega sälja, när man hoppas derigenom minska benägenhe-

ten för kroglivet och förringa antalet af dem, som besöka dessa ställen. Det måste ock någon gång förefalla besynnerligt, att, då jag ej vill gå på krogen, jag skall nödgas köpa mera än jag behöfver för tillfället och till och med för den närmaste framtiden. Det synes därför, att skäl finnas, som tala för Utskottets förslag. Men å andra sidan kan man ej förneka, att de, som hysa farhåga för medgifvande af denna nedsättning i det minsta tillåtna försäljningsbeloppet på landet och i de mindre städerna, äfven hafva grundade skäl för sin uppfattning. Det är likväl en omständighet, på hvilken den siste talaren fäst uppmärksamhet och som jag anser vara af väsendtlig vikt på bedömande af denna fråga, nemligen att Utskottets förslag skulle föranleda till en minskning i skatten för brännvinsförsäljningen; och detta har icke varit af Utskottet afsedt. De, hvilka sälja bränvin i minut och betala för den försäljningen mindre skatt än de som utskänka bränvin, kunna också sälja för billigare pris; och ju mindre qvantitet minuthandlarne få sälja, desto större blir deras afsättning på året och prisnedsättning, hvaraf följer, att utskänkarne också måste nedsätta priset, för att underhålla täflan. Jag tror således för min del, att bestämmandet af minimum utaf försäljningsbeloppet för minuthandlarne ej är oberoende af den minuthandelsafgift, som påföres, utan måste i sammanhang dermed behandlas; och jag skulle därför önska, att Betänkandet återremitterades, på det att Utskottet måtte, om skäl dertill förefinnes, med begagnande af sin motionsrätt, i sammanhang med denna fråga pröfva afgiften för minuthandel med bränvin samt taga i öfvervägande Herr Benichs förslag.

Af dessa skäl får jag därför anhålla om återremiss af Betänkandet.

Herr von Gegerfelt: För min del instämmer jag med dem, som yrka bifall till Utskottets förslag. Krogens ändamål är att förse sina kunder med förtäring på stället; utminuteringsställets deremot att tillfredsställa hushållsbehofven. Följaktligen måste det sednare ställets minsta försäljningskvantitet bestämmas efter hvad som är det vanliga hushållsbehofvet; och jag tror då, att 20 kubiktum, motsvarande i det närmaste en butelj, bör vara den minsta kvantiteten. Den tillökningen i konsumtionen, man befärad genom den föreslagna nedsättningen, motverkas derigenom, att ingen tvingas för sitt hushåll köpa mera än hvad som han behöfver. Framförallt vägar jag bestrida den gjorda tillvitelsen, att förändringen afsef ökande af kommunala inkomsterna. Kommunernas inkomster skulle härigenom snarare minskas än ökas, ty krogrörelsen, som är betydligt mera inkomstgifvande än minuthandelsrörelsen, komme att blifva mycket mindre. Med afseende å den framställda fruktan för landthandlares minuthandel med bränvin, får jag hänvisa till 5 § af gällande Förordning angående brännvinsförsäljning, som stadgar: »Utskänkning af bränvin må icke utöfvas af den, som idkar annan handel, till hvars bedrivande särskild annålan erfordras. Å landet utom köpingar, vare lag samma för minuthandel med bränvin.» Medan jag har ordet vill jag fästa uppmärksamheten på ytterligare ett skäl, som, ehuru af underordnad vikt, talar för nedsättningen af minuthandlares minsta försäljningsbelopp. För närvarande är man nödsakad, att, derest man önskar för sitt hushåll finare och dyrbarare starka drycker, som

icke finnas att tillgå å utskänkingsställena, köpa minst två buteljer, då äfven för de större hushållen en butelj kan räcka ganska länge. Man bör ej alltför mycket inskränka den fria rörelsen, helst då högre ändamål ej sådant erfordra.

Jag yrkar bifall till Betänkandet.

Friherre Raab: De som vilja bibehålla den gamla föreskriften i detta fall hafva föreställt sig att, genom den föreslagna förändringen, hemsupandet skulle uppmuntras och att man skulle förflytta suparne från krogen till hemmet. Jag tror visst icke att, genom förslaget antagande, supandet skulle befrämjas, utan min öfvertygelse är att det skulle minska: men jag vill antaga det värsta: att vi få samma supare som förut. Jag huser då den äsigt, att supandet hemma, på fältet är mindre farligt än på krogen. Om jag gör mig underrättad hvarifrån de öfverlastade personer kommit, som begått större eller mindre brott, så skola vi finna att de kommit från krogen. De som supat hemma, de så kallade skåp-suparne, bruka vanligtvis vara beskedligt folk, och de plåga sonna, sedan de berusat sig. Min granne har sagt, att man på forgdagarne i de mindre städerna ofta såg bönderna ur sina bränvinsbuteljer supat på gator och torg, och har häri velat se ett skäl för afslag å Betänkandet; men han har icke tagit i betraktande huru mycket mera de supat, om de nödsakas köpa två buteljer än om de icke behöfva köpa mer än en. Således tror jag, att den dubbla kvantiteten är vådligare, samt att supandet på krogen kan medföra större olyckor än hemsupandet. Jag fäster mig dessutom dervid, att det är landets sed att sälja varor på butelj; och att det strider emot landets sedvana och bruk att tvinga folk taga två buteljer i stället för en. Jag må, i likhet med den sista ärade talaren, erkänna, att det ock är orimligt, att den, som vill hafva likör eller kognak, skall nödsakas köpa minst $\frac{1}{2}$ kanna. Man har under diskussionen framhållit Herr Bennichs förslag; och jag beklagar att Herr Bennich ej lät sin idé, genom reservation, komma till Kamrarnes kännedom; man hade då haft tillfälle inhemta, huru han önskat stifta lagen i detta fall; men då han icke detta gjort och det är ganska svårt att yttra sig öfver ett förslag, som man endast en gång hört uppläsas, så får jag anhålla hos Herr Grefven och Talmannen, att det måtte änyo uppläsas, samt att derefter ordet ännu en gång lemnas mig.

Sedan den begärda uppläsningen skett, yttrade sig vidare

Friherre Raab: Jag är visserligen ej beredd att yttra mig, huruvida det nu upplästa förslaget är lämpligt. Jag tror, att i vårt land kommuner finnas, hvilka hysa den föreställningen, som jag vill kalla fördom, att det är farligare sälja $\frac{1}{4}$ än $\frac{1}{2}$ kanna; och jag vill icke gå emot folkets öfvertygelse. Jag vill således icke motsätta mig Herr Bennichs förslag; och om det derföre kommer i fråga att välja emellan att afslå eller återremittera Betänkandet, så kommer jag att understödja det sednare. För närvarande yrkar jag emellertid fortfarande bifall till Betänkandet.

Friherre Hamilton, Hugo: Jag anhåller att få instämna med Herr

Herr Biskop Beckman och de talare, hvilka ansett, att nedsättning af den minsta quantiteten bränvin. minuthandlare ega sälja. skulle på landet leda till en ökad bränvinskonsumtion. Jag finner ej, att Utskottets motiver äro öfvertygande. Utskottet säger, att den nuvarande lagstiftningen i denna del alltjemt störes af äfventyret, att minuthandeln ej emotstår tillbuden att sälja mindre belopp än förtattningen tillåter. Jag hemställer till Er, mine Herrar, om I tron, att landthandlarne, som hittills visat benägenhet för brott emot Kongl. Förordningen om bränvins försäljning, icke, genom antagande af den föreslagna nedsättningen, skulle frestas att sälja bränvin glasvis. Jag tror, att detta förslag, om det antoges, skulle medföra vådor åtminstone på landet, och jag vet icke hvar till det skall tjena att i detta fall åter företaga förändring i bränvinslagstiftningen. Man har på landet vant sig vid de närvarande förhållandena, och jag har icke hört någon klagan deröfver. Att nuvarande stadgande ledt till minskning i bränvinsupandet, derom är jag bestämdt öfvertygad. Bönderna hafva sällan nu för tiden bränvin i sina hem vid andra tillfällen än de stora årshögtiderna; och då hafva vanligtvis två eller tre hushåll slagit sig tillsammans för att köpa hos minuthandlaren den minsta möjliga myckenheten. Häri hafva de funnit sig väl, och jag vet sannerligen icke då, hvarföre man skulle locka dem in i deras gamla vanor genom att nedsätta den quantitet bränvin, minuthandlare minst skulle ega rätt att sälja.

Jag yrkar afslag å Betänkandet.

Grefve af Ugglas: Då jag gillar hvad Herr Grefve Hamilton yttrat derom, att denna fråga bör behandlas i sammanhang med frågan om den skatt som bör erläggas för bränvinsförsäljningen, så afstår jag från mitt förut framställda yrkande och förenar mig med Grefve Hamilton i hans yrkande om återremiss.

Grefve Sparre Eric: Det är en högst besynnerlig omkastning, som egt rum med afseende på lagstiftningen i denna fråga. År 1855 sträfva vi alla att motverka bränvinsupandet genom att försöka stegra priset på bränvin till det högsta möjliga. Nu ser jag i detta förslag, att en aldeles motsatt äsigt gjort sig gällande; nu vill man underlätta inköpet af bränvin och söka göra det så billigt som möjligt. I sanning, mine Herrar, dessa beständiga omkastningar göra, att jag börjar tro det vara aldra bäst att rent af förbjuda bränvinet. En talare har frågat hvad som är krogens ändamål. Ja! det vet jag i sanning icke, men krögarens ändamål är att få sina kunder så fulla som möjligt. Är det nu meningen att göra minuthandlaren ändamål lika med krögarens, så tror jag nog, att vi få tillräckligt fulla personer. Man har talat om två slag af supare: hemsupare och krogsupare, men det finnes ett tredje slag: gatsupare. Dessa hafva med sig sin lilla knatta bränvin, hvaraf de förtära sjelfve och bjuda andre till förtäring på gator och gränder: högst sällan äro de så grannliga, att de gå in i en port. Om tillfället att erhålla bränvin underlätas och om priset å denna vara minskas, så är det ganska säkert, att de sistnämnde suparnes antal skulle betydligt ökas. Först på de sednare ären har det lyckats att i de mindre städerna

åstadkomma bolag, hvilka öfvertagit brännvinsförsäljningen och skött den på ett sådant sätt, att brännvinsupandets betydligt förminskats. Vilja vi att de för superiets förminskande vidtagna åtgärder skola blifva bestående, så låtom oss åtminstone någon tid bibehålla den nuvarande lagstiftningen och icke ständigt bemöda oss att ändra dess grundprinciper, bland hvilka frågan om minimum för minuthandlare är en. Jag tror att bifall till förslaget skulle åstadkomma mycket ondt åtminstone i landsorten, derifrån icke heller någon klagan försports öfver det nuvarande stadgandet. En och annan talare har framhållit såsom skäl för bifall till förslaget, att det vore obehämligt att alltid nödgas köpa två buteljer af de finare spritdryckerna; men jag hemställer till Er. mine Herrar, om detta kan utgöra något skäl. De finare spritdryckerna köpas icke af de lägre klasserna, för hvilka denna lag egentligen är stiftad, utan af de högre. och om dessa ej vilja underkasta sig att köpa två buteljer, så kunna de låta bli att köpa någon.

Jag finner, att man, genom förslaget, vill återgå till en liberalité, till hvilken jag, i fråga om brännvinslagstiftning, ej vill ansluta mig, och jag finner mig derföre föranlåten yrka afslag å Betänkandet.

Grefve Ehrensvärd: Jag befinner mig i den rätt obehagliga ställning, att jag, såsom ordförande i det Utskott, som framställt ifrågavarande förslag, anser mig böra, då jag icke reserverat mig emot det samma, försvara det, ehuru jag icke har någon förkärlek för den föreslagna förändringen. Jag vill icke motsätta mig det nu framlagda förslaget, då nästan alla ledamöterna inom Utskottet, som voro från landet, enhälligt hyste den mening, att det icke skulle lända till någon fara för landsbygden; men för enskild del är jag af samma åsigt som en föregående talare, att man omöjligt kan a priori sluta sig till de följder antagande af förslaget skulle medföra. Jag tror dock icke, att följderna skulle blifva så farliga, som den siste talaren tyckes föreställa sig. Utskottet har ej, såsom en ärad talare sagt, utan gifven anledning framkommit med detta förslag. En inom Andra Kammaren af Herr Kinmanson väckt motion har föranlett det. Frågan om denna nedsättning i minimum för minuthandlare förevar äfven vid sista riksdagen och föranleddes då af motioner från tvänne ledamöter i Andra Kammaren, af hvilka åtminstone den ena var från landet. Utskottets förslag då skiljde sig endast obetydligt ifrån detta: då föreslogs minimum till $\frac{1}{4}$ kanna, nu deremot till 20 tum. Orsaken till denna skillnad har varit den, att vi numera icke hafva något justeradt mälkärl för $\frac{1}{4}$ kanna, och att man ansett sig böra, i försäljning af spritdrycker i minuthandel, undvika vid uppmätning af minsta försäljningsbeloppet, användande af två mälkärl. Den siste talaren har förebrått Utskottet, att det velat genom detta förslag befördra brännvinsupandets, hvilket man vid 1855 års riksdag och sedermera sökt motarbetas. Jag ber att få erinra denne ledamot, att, vid nämnde riksdag, just Rikets Ständer beslöto för sin del, att minimum vid minuthandel med brännvin i stad skulle vara $\frac{1}{4}$ kanna — således lika med hvad Utskottet nu föreslagit, blott med ett par supars skillnad — för landet föreslogs minimumbeloppet till 1 kanna. — och att det var Kongl. Maj:t, som bestämde minimum för så väl stad som land till $\frac{1}{2}$ kanna. Nästan vid hvarje riksdag hafva derefter motioner väckts

om nedsättande af detta minimum. Jag vet icke om, genom förslaget antagande, hemsupandet befordras; men jag vet, att förslaget afser att förebygga kroglifvet. Det synes mig klart, att om en person kan på utminuteringsstället erhålla den kvantitet bränvin, han behöfver, så köper han den der och undviker krogen; men att han i annat fall nödgas besöka krogen för att få sitt behof fylldt. Här skall han sammanträffa med kamrater, utsättas för frestelsen att taga den ena supen efter den andra och så småningom blifva en stadig kroggäst. Resultatet af den nuvarande lagstiftningen i detta fall kan således blifva, att den person, som eljest icke blifvit det, förfaller till krogsupare. Att förekomma detta är syftemålet med det nu framlagda förslaget. Men som jag förut nämnt, är jag icke mycket intagen af förslaget och håller således icke mycket på det. Att något skulle vinnas genom att återremittera Betänkandet tror jag verkligen icke, *enär* meningarne inom Utskottet voro så bestämda att tillstyrka förslaget. *enär* det nära nog likartade förslag Utskottet vid förra riksdagen framställde inom Andra Kammaren antogs utan votering; och *enär* de ledamöter af Utskottet, hvilka voro från landsbygden, icke ansågo antagande af förslaget vara förenligt med de ringaste vådor för densamme.

Friherre Bildt: Jag har ansett mig böra än en gång taga till ordet i denna fråga, emedan man under diskussionen framkastat beskyllning mot Utskottet att vilja bidraga till en omkastning i den lagstiftning, som sedan år 1855 varit gällande i afscende på bränvinsförsäljningen. Denna beskyllning mot så väl Utskottet som dem, hvilka dela Utskottets tankar, är alldeles ogrundad. Såsom skäl för påståendet har man åberopat den nedsättning i priset på bränvin, som genom antagandet af Utskottets förslag skulle komma att ega rum. För närvarande utgör beskattningen å det bränvin, som på krogarne utskänkes, 40 öre. Samnt är det visserligen, att skatten å det bränvin, som från försäljningsställena afyttras, med 15 öre på kannan understiger afgiften för det bränvin, som utskänkes å krogarne. Men det är också alldeles påtagligt att, då man tänker sig att försäljningen förflyttas från krogarne till minuteringsställena, sjelfva skatten, som utgår efter kannetal, kommer att för de sednare förökas. En föregående talare har dessutom åberopat denna sats såsom bevis för en alldeles mötsatt åsigt.

Jag vågar påstå, att Utskottets förslag är fullkomligt öfverensstämmande med lagstiftningens anda. Det har redan här blifvit sagdt, att afsigten med de lagstiftningsåtgärder, som vidtogos vid 1853—1854 årens riksdag, var att minska kroglifvets fador och, på samma gång bränvinskonsuntionen minskades, bereda det allmänna en inkomst. Utskottet har emellertid tillkännagifvit sin önskan om ett fortgående på den väg som Representationen vid nämnda Riksdag började att beträda. Representationen yttrade redan då, att det vore nödvändigt bestämma ett minimibelopp vid minuthandel af bränvin och bestämde detta belopp till en fjerdedels kann. Genom att nu minska det quantum, som inom minuthandelslokalerna får afyttras, kommer konsuntionen att ökas der och att minskas på krogarne, hvarigenom i verkligheten bränvinsåtgången förminskas, då bränvinsköparen i minuthandelsboden saknar extra

uppmuntran af supande kroggäster. Och om de extra tillfällen till brännvinskonsumtion, som besök å krogarne alltid erbjuda, komma att förmins-
skas, är derigenom mycket vunnet.

Man har sagt, att den föreslagna lagstiftningen skulle bereda en fördel endast för de förmögnare klasserna. Detta är ett misstag, ty inom dessa klasser spelar varaus quantitet icke någon framstående rol. emedan det för flertalet af köpare, som dit kunna räknas, torde vara fullkomligt likgiltigt, om de på en gång inköpa en eller två buteljer punsch eller konjak. En vida större rol spelar den då inom de fattigare klasserna, för hvilka det är en väsendtlig skilnad att på en gång nödgas köpa två buteljer i stället för en butelj brännvin. Man flyttar härigenom ned strecket för den fattigare befolkningen, man gör brännvinet tillgängligare för densamma än den förut varit, utan att tvinga den att för behofvets tillfredsställande uppsöka krogen. Visserligen har man påstått, att en betydlig skilnad skulle förefinnas, hvad beträffade krogarne inom de större städerna och på landsbygden, att deras inverkan skulle vara skadligare inom stadskommunen och att befolkningens moralitet egentligen der skulle af kroglifvet taga skada. Jag finner skilnaden vara temligen mikroskopisk. Bereder man en fördel genom nedsättning af minimibeloppet för utskänkningen af brännvin, så finner jag intet skäl hvarföre man skulle förneka landsorten äfven denna fördel och hvarföre man der mer än annorstädes skulle tvinga folk att mot dess vilja besöka krogarne.

På dessa skäl hemställer jag för min del om bifall till Utskottets ifrågakvarande förslag.

Friherre Raab, Ad. Chr.: Äfven jag anhåller om ursäkt för att jag åter uppträder i frågan och lofvar att icke länge taga Kammararens uppmärksamhet i anspråk. Jag har funnit mig föranlåten att anföra ännu några ord med anledning af en föregående talares, Grefve Sparre, yttrande. Detta var såsom alltid innehållsrikt och fängslande, bevisande, ja till och med öfverbevisande; skada blott att det led af en brist, den nemligen att ej egentligen afhandla den fråga, som nu är å bane. Han talade, som om det varit fråga om ett förslag att alldeles frigifva brännvinsminuteringen, som om det vore fråga om att åstadkomma en tumning, riksdag efter riksdag, af den gällande brännvinslagstiftningen. Så är dock icke fallet. Frågan är endast att från det ena till det andra försäljningsstället öfverföra rätten att försälja brännvin, som i mindre partier af konsumenterna afhemtas till deras hem. Hvad följderna af en sådan förändring skulle blifva, är svårt att på förhand afgöra, men vid betraktande af den myndighet, som i dessa frågor är öfverlemnad åt kommunerna, kan man med skäl taga för afgjort, att åtminstone inom de provinser, som hafva så verksamme landshöfdingar som nämnde talare, följderna skola blifva goda och att brännvinsupandet skall minskas.

Om en auktoritet i denna fråga kan anses gällande, så vill jag åberopa en sådan, nemligen svenska nykterhetsföreningens ordförande, hvilken var ledamot i det Sammansatta Utskott, hvilket vid 1853—1854 årens Riksdag nedsattes för behandling af ämnen rörande brännvinslagstiftningen. Han förordade varmt nedsättandet af minimibeloppet för brännvinsförsäljningen till $\frac{1}{4}$ -dels kanna eller just det belopp, som nu är

i fråga, och i denna åsigt instämde de fleste af Utskottets ledamöter.

För min del vidblifver jag den af mig förut i frågan uttalade mening.

Friherre Sprengtporten: För min del anser jag det vara af högsta vikt att stabiliteten inom denna del af lagstiftningen icke rubbas, och på de af Grefvarne Hamilton och Sparre anförda skäl instämmer jag i deras yrkande om afslag å Utskottets ifrågavarande hemställan.

Herr Holmberg: Som äfven jag anser denna fråga vara af högsta vikt, tillåter jag mig att till dess belysning yttra några ord om tillståndet inom min hemort, Kronobergs län. Kommunerna hafva der visat sig ganska verksamma att motarbeta dryckenskapens tilltagande och sökt att så mycket som möjligt förhindra anläggandet af krogar. Det har dock visat sig, att anspråken på tillgång till starka drycker varit särdeles stora, och att den konsumerande allmänheten icke åtnöjt sig med de tillättna minuteringsställena. Erfarenheten har ock gifvit vid handen, att på många ställen ett kroglif utbildat sig, som varit allt utom fördelaktigt, och förskaffat sig lokaler vid gator och vägar i enskildes boningar, som upplåtits till förtärandet af bränvin. Många olägenheter hafva häraf vållats, och som detta kroglif utom krogarne sannolikt skulle befordras genom antagande af Utskottets förslag, förenar jag mig med dem, som yrka afslag å detsamma. Men då det skulle vara högst önskvärdt, om man kunde genom ett lämpligt stadgande förekomma de ständiga förslagen om förnyade ändringar i denna del af lagstiftningen, så vill jag jemväl biträda det här framställda yrkandet om återremiss, i syftning att få ett förslag framlagdt, sådant Herr Bennich här afgifvit.

Grefve Mörner, C. G.: Jag kan för min del icke godkänna dessa täta förändringar i lagstiftningen, hvilka göra det snart sagdt omöjligt att ega kännedom om, hvad under den närmaste framtiden skall vara lag eller icke. Jag har emellertid under gärdagen inhemtat den erfarenhet, att denna Kammare icke hyser några betänkligheter vid att stälja saken på en sådan fot.

Man har sagt, att detta förslag skulle vara så synnerligen fördelaktigt, emedan genom dess antagande de personer, som besöka krogarne, skulle få tillfälle att på annat håll förse sig med mindre kvantiteter bränvin; och på samma gång har man påstått, att förslaget skulle verka minskning i bränvinsupandet. Det synes mig, som om dessa begge yttranden ej stode rätt väl tillsammans, om man nemligen fasthåller den åsigten, att de, som tillhandla sig mindre kvantiteter bränvin, göra det icke för att berusa sig utan för att annorledes använda dem. Meningen skulle ju vara att bereda ett lättare tillfälle att erhålla bränvin åt den, som blyges att dermed förse sig på krogen, men då man bereder honom en lättare tillgång att erhålla bränvin till nedsatt pris, synes deraf också följa, att man underlättar möjligheten för honom att konsumera så mycket mera. Man har trott, att det skulle ligga en extra uppmuntran till superi i besöket på krogen, och de som försvarat Utskottets förslag hafva yttrat, att det är för att betaga honom denna extra upp-

muntran man vill bereda bränvinssuparen tillfälle att på ett mera hyggligt ställe komma åt denna eftersökta vara.

Jag fruktar, att den talare, som nyss yttrade sig om krogens ändamål och det skiljaktiga derifrån att fylla ett tillfälligt behof, kom grunden till det nu framlagda förslaget närmare än man kanske anat, då han påstod att nu gällande stadganden falla sig obeqvämt för den, som önskar i mindre parti inköpa dyrbarare dryckesvaror. Den omständigheten att man ej kan få köpa konjaksbuteljen enbart kan ofta nog vara en anledning att afstå från konjakens bruk för tillfället. Hvad jag emellertid tror, är att vi ej få se till hvad som kan vara beqvämt för den mera förmögne, då man funnit sig i allmänhetens intresse böra pålägga dessa band, som egentligen äro afsedda för den stora massan.

Att det skulle för vissa städer vara så nödvändigt att erhålla en förändring i afseende å föreskriften för bränvinsförsäljningen, att man derför ifrågasatt att för den stadga en särskild undantagslag, kan jag icke inse. Att det s. k. gatsuperiet i de stora städerna är temligen allmänt trodde jag vara för något hvar bekant, och I kunnen, mine Herrar, om I så viljen, lätt öfvertyga Er om att så åtminstone är förhållandet i Stockholm. Man behöfver endast en morgon gå öfver Hötorget eller passera förbi en eller annan af våra hamnar för att iakttaga, hurusom än den ene och än den andre af der sig uppehållande personer tager upp bränvinsbuteljen, läskar sig med en klunk och sedan broderligt delar med sig åt grannen. I och för denna sak anser jag det derför icke vara nödvändigt att vidtaga någon förändring, och vidblifver jag mitt yrkande om afslag på Utskottets hemställan.

Herr Dickson, Charles: Jag tager mig friheten att några ögonblick fästa Kammararens uppmärksamhet på en sak, som, efter hvad jag funnit, under diskussionen alls icke blifvit vidrörd, och som verkligen gör mig tveksam, huruvida jag hör godkänna den ifrågasatta förändringen i författningen. Man synes mig neuligen höra taga i betraktande, hvad erfarenheten gifver vid handen i afseende å bränvin-konsumtionen inom vårt land. Under de sednare 10 å 12 åren har konsumtionen nedgått från femtio till tretton millioner kannor årligen. Detta är ett glädjande resultat, som ävägabragts genom den gällande lagstiftningen rörande såväl tillverkningen som utskänkningen af bränvin. Att härtill medverkat kommunernas åtgärder får icke förnekas, men obestriddligt är, att en stor del af förtjensten tillkommer lagstiftningen. Bränvinssupan- det har aftagit såväl inom städerna som äfven och i synnerhet på landsbygden, der man i flera afseenden gått framåt på ett berömvärdt sätt. Under sådana förhållanden kan jag ej annat än finna mig tveksam, om jag skall kunna förorda förändring i en författning, som synbarligen ledt till minskande i superiet och det myckna elände, som af kroglivet alltid blir en följd. Skulle emellertid några gynnsamma följder vara att hoppas af förslaget, så vill jag visserligen ej motsätta mig detsamma; och möjligt är, att genom dess antagande för vissa kommuner, synnerligast för de största städerna: Stockholm, Göteborg och Norrköping, åtskilligt godt och nyttigt kunde uträttas. Jag tilltror mig dock ej att att kunna bedöma detta, och, nöjd med verkningarne af nu gällande författningar, anser jag det vara högst vädligt att åtminstone införa några

undantagsbestämmelser deri, hvilket skulle vålla att en likartad tillämpning af dem ej på alla ställen kunde ega rum; och för min del kommer jag att vid frågans afgörande rösta för afslag på Utskottets hemställan.

Herr Tornerhjelm: Jag anser det vara högst origtigt, om icke, för hvarje gång en förändring vidtages i den ekonomiska lagstiftningen, man ser till ej blott att systemet bibehålles orubbadt utan ock att en verklig förbättring åstadkommes; och hvad den nu föreslagna förändringen vidkommer finner jag icke några skäl vara förebragta, hvarpå man kan grunda antagandet att något bättre skall blifva frambragt.

Man har antagit, att genom förslaget en minskning i superiet skulle kunna åstadkommas. Detta är den moraliska sidan af saken. Men i detta afseende tillåter jag mig anmärka, att det förderligaste af allt superi är det s. k. *hemsuperiet*. De Herrar, som här yttrat sig, äro till det största flertalet bosatte i städerna och således kunnige om förhållandena derstädes. De hafva sett och hafva erfarenhet om, huru det tillgår på krogarne. På landsbygden existerar ett annat förhållande. Der äro krogarne ofta aflägsna, och svårigheten att komma dit föranleder mängden af befolkningen, som icke kan undvara bränvinet, att taga sådant hem i sin bostad, der han sedermera trakterar ej blott grannar och vänner utan äfven hustru och barn, hvilket utöfvar ett högst menligt inflytande på den uppväxande ungdomen. Super mannen på krogen, så kan möjligen någon kontroll utöfvas, den värsta påföljden blir att han öfverlastar sig och möjligen somnar i diket, men det är dock långt bättre att han der soffer ruset af sig, än att han på ett sådant sätt vanhedrar sig i sitt hem inför barn och tjenstefolk.

Hvad derefter vidkommer den ekonomiska sidan af saken, så är det vanligen händelsen, att inom kommunerna utskänkningsrättigheterna blifvit utarrenderade på längre eller kortare tid. Göres nu en förändring i lagstiftningen, som föranleder minskning i trafiken, så blir följden deraf, att personer, som förestå dessa ställen, komma att lida en oberäknad förlust, och deras ekonomiska bestånd undergräfvos måhända. Synnerligast skulle detta blifva förhållandet på landsbygden, der utskänkningsrättigheten inropas på auktion för vissa år.

Den princip, på hvilken Utskottets förslag blifvit bygd, skulle möjligen i tillämpningen bereda någon fördel för de större städerna; och om så verkligen vore förhållandet, inser jag icke att något hinder förefinnes för antagandet af förslaget såsom en undantagslag för vissa stadskommuner, helst en ekonomisk lag, sådan som den ifrågavarande, ej nödvändigt behöfver vara lika öfver hela landet. För vinnande af detta ändamål instämmer jag derföre i yrkandet om återremiss, under uttalande af den önskan, att Utskottet måtte till Kammarrens inkomma med ett förnyadt förslag till stadgande, hvarigenom, utan att en eller annan tillskyndas någon förlust, de fördelar kunde vinnas, som genom en föreskrift, öfverensstämmande med den nu föreslagna, äsyftas, och hvarigenom, så till sägandes, kyrkan komme att blifva ställd midt i byn.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, förmälde Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Bevillnings-Utskottets förevarande hemställan; dels af Herr Ben-

nich, att den nu gällande föreskriften skulle bibehållas, men der tillfogas ett tillägg af följande lydelse: »Dock att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, uppå framställning, i stad af stadsfullmäktige eller, der sådane ej finnas, af allmän rådstufva, och å landet af kommunalnämnd, efter kommunalstämmas hörande, eger, der sådant pröfvas för orten lämpligt, stadga, att lägsta försäljningsbeloppet vid minuthandel med bränvin inom kommunens område må utgöra en femtedels kanna eller 20 kubiktum»; dels af Herr Caspersson, att till den nu gällande föreskriften skulle fogas ett så lydande tillägg: »Dock att Kongl. Maj:it, uppå framställning af stadsfullmäktige, må, för de större städerna, der sådant pröfvas lämpligt, stadga, att lägsta försäljningsbeloppet, vid minuthandel med bränvin, må utgöra en femtedels kanna eller 20 kubiktum»; dels att Utskottets hemställan måtte återförvisas; och dels slutligen att samma hemställan skulle afslås.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, sedermera proposition på bifall till Herr Bennichs förslag, hvartil svarades nej, vidare proposition på antagande af Herr Casperssons förslag, hvilken proposition jemväl med nej besvarades, ytterligare proposition på återremiss af punkten, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja, och slutligen proposition på afslag å Utskottets merberörda hemställan, hvarvid svarades många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Efter förmälan, det Kamnaren egde att bestämma, hvilketdera af de öfriga yrkandena skulle utgöra kontrapositionen vid den blifvande voteringen, hemställde Herr Grefven och Talmannen, huruvida Kamnaren till kontraposition ville antaga återremiss af Utskottets hemställan, och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

Den, som afslår Bevillnings-Utskottets i Betänkandet N:o 8 gjorda hemställan, att 2:dra § i Förordningen angående bränvins försäljning må erhålla följande lydelse: »Den, som erhållit rättighet att idka minuthandel med bränvin, får ej sälja mindre än en femtedels kanna, eller 20 kubiktum»; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisar Kamnaren denna hemställan.

Sedan voteringspropositionen blifvit anslagen, verkställdes ömröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 48.

Nej — 34.

§ 3.

Herr Frisk: Jag beklagar på det högsta, att Bevillnings-Utskottet icke behagat fästa någon uppmärksamhet vid min motion. Jag tror dock, att, om Utskottets ledamöter haft samma erfarenhet som jag, huru man kringgår författningen, förslaget skulle hafva vunnit mera afseende. Ätminstone är det förhållandet i min hemort, att många oredlige köpmän, som icke äro berättigade till bränvinsminutering, försälja bränvin i mindre partier till stort förfång för den redlige köpmannen, som betalar en dryg skatt för rättigheten att utminutera bränvin. För att kringgå författningens nuvarande stadgande praktiserar man på många-handa olika sätt. Flera personer slå sig tillsammans och infinna sig på ett ställe, der partihandel med bränvin bedrifves. De äro då försedde hvar och en med sitt särskilda kärl, afsedt att rymma det quantum bränvin, en hvar önskar tillhandla sig, men blott en person uppträder såsom köpare och lemnar liqviden för bränvinet, hvilket af säljaren tappas på de särskilda kärnen; och minuterungen har sålunda försiggått. Ett annat sätt att gå till väga är, att en ankare bränvin på en gång och på ett kärl uppköpes, hvarefter bränvinet fördelas emellan flere personer. Detta förfaringssätt kan naturligtvis icke säljaren hindra, men hvad han bör kunna hindra är ätminstone, att fördelningen icke sker uti hans lokal och inför hans ögon; äfvensom han bör genom tydliga lagstadganden förbjudas att biträda kunderna i deras olagliga förfarande. Genom ofvannämnda lagstridiga sätt att gå till väga har det ätminstone i min hemort inträffat, att personer, som drifvit minuthandel med bränvin och derföre erlagt dryga afgifter, tillskyndats ganska kännbara förluster; och en af dem har till och med nödgats göra cession. För att hindra detta lagarnes kringgående är det nödvändigt att meddela några tydliga föreskrifter, som förhindra den s. k. salningen, och som det förslag, jag i detta afseende framställt, icke lyckats vinna bifall, och det af Herr Swartz uti hans vid Betänkandet fogade reservation framlagda synes äfven mig vara lämpligare, hemställer jag, att Kammaren måtte antaga samma Herr Swartz' förslag, hvilket lyder sålunda: »Vid handel, som i förestående § omförmäles, må hvad såldt blifvit icke i mindre belopp än det minsta, som i hvardera fallet säljas må, på något kärl utlemnas eller mellan flere köpare fördelas; ej heller får något af det sålda å försäljningsstället förtäras.»

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald: Uti ifrågavarande § af författningen om vilkoren för bränvins försäljning är stadgadt, att sådan vara ej må till mindre belopp än 15 kannor säljas af annan än den, som dertill enligt författningen är berättigad, och att hvad såldt blifvit icke får i mindre belopp utlemnas eller mellan köpare fördelas. Näppeligen torde det finnas något lagstadgande, som oftare blifvit eluderadt än detta. Anledningen till detta kringgående af författningen är att finna i en orättvisa uti författningen själf. Det är nemligen klart, att, om bränvin alltid köpes för samma ändamål, det bör göras lika lätt för den ena som den andra att erhålla varan till samma pris; hvaremot, såsom det nu är stäldt, den, som har råd att inköpa 15 kannor för sitt behof, erhåller varan till billigare pris än den, som icke är i tillfälle att

på en gång köpa mera än t. ex. en kanna. Denna orättvisa i författningen måste alltid utöfva en lockelse på personer, som behöfva uppköpa mindre belopp men önska erhålla dem till så billigt pris som möjligt, att kringgå författningarnes stadganden. Detta låter sig också som den föregående talaren antydde, göra på mångahanda sätt; och hvilka stadganden till olagligheternas förekommande än meddelas, kan man dock vara öfvertygad om att vederbörandes uppfinningsförmåga nog skall lemna dem medel i händerna att vinna målet och fortfarande eludera författningarne. Något lämpligare sätt att gå till väga för att hindra oförmälda missbruk torde, enligt mitt förmenande, icke kunna utfinnas, än genom bestämmandet af en ny gräns emellan parti- och minuthandel. Dessa begge olika brancher kunna naturligtvis icke begränsas genom något godtyckligt stadgande, utan äro till följd af sin natur skiljda från hvarandra. Om emellertid man skulle finna lämpligt att höja maximibeloppet för minuthandeln till t. ex. 50 kannor, hvilket derigenom ock skulle blifva minimum för partihandel, så tror jag, att en verklig vinst för saken i flera afseenden skulle beredas och föreskriften verka minskning uti de här öfverklagade olägenheterna. Deremot tror jag icke, att något synnerligt resultat skulle vinnas genom antagande af motionärens förslag, hvilket jag därför icke kan förorda; utan tillstyrker jag för min del bifall till Utskottets hemställan.

Herr Bennich: Jag är af aldeles samma åsigt som motionären i ämnet. Han har här meddelat Kammarerns upplysning om huru författningens stadgande vid partihandel med bränvin i hans hemort kringgås; och en representant från södra Sverige upplyste inom Utskottet, huru som inom hans grannstad ett likartadt missbruk utbildat sig. Han uppgaf att personer derstädes, som icke äro berättigade att drifva annan handel med bränvin än i parti, låta i sina magasin vid försäljning af en bränvinspost tappa bränvinet på större eller mindre kärl, allt efter requirernternas tillkännagifna önskan och behof. Köpet låtsas visserligen ske blott för en enda persons räkning, men så snart varan blifvit uttransporterad på gatan, fördelas den emellan flera personer och hvar och en afhämtar sitt påfyllda kärl; och en bränvinsminutering är sålunda verkställd, utan att någon minuteringsafgift blifvit erlagd. Visserligen är det omöjligt att förekomma allt underslef, då lockelserna dertill äro så stora som här, men bestämda föreskrifter böra dock inläggas i lagstiftningen, så att författningarnes eluderande åtminstone så mycket som möjligt försväras. För vinnande af detta ändamål synes det mig lämpligt att antaga den grundsats, som Herr Swartz i sin reservation uttalat, att nemligen vid försäljning, i parti såväl som i minut, ej mindre belopp än det minsta, som i hvardera fallet säljas må, på något kärl får utlemnas eller mellan flere köpare fördelas. Som emellertid Kammarern afslagit Utskottets hemställan om förändring i § 2 af författningen, och Herr Swartz' oförmälda förslag står i ett omedelbart sammanhang med de begge föregående, men det ingalunda är tillrådligt att omedelbart inom Kammarern besluta om redaktionsförändringar, som icke undergått förberedande behandling inom vederbörligt Utskott, får jag, under instämmande i det syfte som ligger till grund för Herrar Frisks och Swartz' förslag, hemställa att punkten måtte återremitteras till Be-

villnings-Utskottet, på det att Utskottet måtte komma i tillfälle att föreslå införandet af ett stadgande, som kunde i någon mån förekomma den s. k. salningen och sätta åklagaren i tillfälle att åtminstone i här förut omförmälda fall bringa den skyldige till behörigt straff.

Herr Beckman: Jag är förekommen af den siste talaren och instämmer med honom fullkomligt deruti, att Herr Swartz' förslag verkligen innehåller hvarken mer eller mindre än ett behöfligt förtydligande, som derföre bör i författningen inflyta. Jag anser således det vara skäl att antaga detta förslag. Jag inser icke heller någon betänklighet vid att genast antaga detsamma, och kan icke finna att, såsom den siste talaren påstod, det vore nödvändigt att återremittera denna punkt, derföre att Kammararen afslagit Utskottets hemställan om nedsättning till 20 kubiktum vid försäljning af bränvin i minut. Dessa frågor synas icke stå i nödvändigt sammanhang med hvarandra. Jag yrkar derföre helt enkelt, att den af Herr Swartz föreslagna redaktionen måtte antagas.

Det skäl, som af en föregående talare anfördes emot antagandet af detta stadgande om förbud att utlemna bränvin på ett kärl under ett visst bestämdt belopp, nemligen att, äfven om ett sådant förbud utfärdades, författningen i allt fall skulle kunna kringgås, tyckes mig ej heller hålla stånd. Missbruket kan väl icke genom detta antagande helt och hållet förebyggas, men då upplyst blifvit, att nu gällande stadganden icke lägga hinder i vägen för en maskerad bränvinsminuterung till och med inom sjelfva försäljningslokalen, hvilket åtminstone skulle förebyggas genom antagande af förslaget, så synes mig detta härutinnan ega en obestriddlig fördel.

Visst är det sannt, såsom en föregående talare yttrade, att lämpligaste åtgärden att förekomma partihandels drifvande såsom minuthandel, vore att sätta minimum för partihandeln högre; och det skulle utan tvifvel hafva stora fördelar med sig att bestämma detta minimumbelopp t. ex. till 100 kannor; men som det icke är klart, att Herr Frisks fördragvarande motion äsyftar bestämmandet af ett sådant minimum, ehuru den i första punkten omhandlar minima af de belopp, som på särskilda kärl få utlemnas, och någon förändring i bestämmelserna i antydda hänseenden således icke torde kunna med anledning af motionen föreslås, så inskränker jag mig till att yrka bifall till Herr Swartz' reservation.

Grefve Sparre, Eric: Då jag anser det vara en pligt att ej längre än nödigt är uttänja denna diskussion, som redan synes hafva trötat Kammararens ledamöter, inskränker jag mig till att instämma med Herr Bennich i hans yrkande om återremiss, på det högsta ästundande att några föreskrifter måtte kunna meddelas till förhindrande af den s. k. salningen, hvilken tyckes förekomma i nästan alla orter och öfverallt medför stora olägenheter.

Herr Frisk: Då jag förra gången hade ordet, underlät jag att yttra något rörande den del af min motion, som afser bestämmande af en särskild skatt för dem, som idka handel i parti. Under det att de, som drifva minuthandel och utskänkning af bränvin, derför få betala ganska dryga kontributioner, äro partihandlarne, som dock draga den

aldra största vinsten på sina affärer, alldeles befriade från någon särskild skatt. Detta synes mig icke vara riktigt i principen; och om denna mening vinner bifall, anser jag att någon lämplig afgift bör åläggas jemväl partihandlarne; och på det att något förslag i detta hänseende må kunna af Utskottet framläggas samt på de skäl, som blifvit anförda af Herr Bennich, med hvilken jag i allo instämmer, förenar jag mig i hans yrkande om återremiss.

Herr Landgren: Lika med motionären har jag mig bekant, att till de Norrländska hamnarne årligen införas hundra-tusentals kannor bränvin, som sedermera forslas uppåt landet och utportioneras, utan att Staten deraf har den ringaste inkomst. Detta är ett förhållande som i intet afseende är fördelaktigt och som verkligen påkallar några särskilda åtgärders vidtagande.

Utskottet säger, att motionärens förslag att äfven partihandlare skulle utgifva en årlig skatt för handeln med spirituösa drycker hvilat på en helt och hållet godtycklig grund. Det kan väl så vara, hvad beträffar det föreslagna skattebeloppet, men deremot tror jag icke, att man kan spåra någon godtycklighet uti förslaget, att äfven den tredje klassens bränvinsförsäljning bör beskattas, då redan de två andra klasserna, utskänknigen och minuthandeln, draga skatt. Är det orimligt att med särskild skatt belägga dem som drifva partihandel med bränvin, så är det ock orimligt att med särskild skatt belägga minuthandlaren. Men när nu denna sednare måste draga en betydlig skatt, ehuru mindre än utskänkaren, så fordrar konsekvensen obestriddigen att äfven partihandlaren beläggas med en ock proportionerligt lägre särskild beskattning. Jag yrkar af denna anledning, att punkten måtte återremitteras, på det att äfven den del af motionärens förslag, jag nu omnämmt, måtte tagas i ytterligare öfvervägande.

Herr Almquist, Erik Victor: Den erfarenhet jag har om förhållandena inom de norra orterna gifver vid handen, att en lagförändring uti förevarande afseende är af ändå större vikt än en förändrad lagstiftning i den frågan, som nyss afgjordes. I dessa orter tillgår ganska allmänt så, att flera personer slå sig tillsammans, begifva sig till en köpman, som handlar med spritvaror i parti, medhafva en mängd kärll, och hvar och en erhåller der huru liten kvantitet bränvin som helst till lägre pris än han måst betala vid varans inköp på ett utminuteringsställe. Derigenom underlättas betydligt bränvinshandeln och varans spridning ökas vida mera, än händelsen skulle blifva, om man hade ett bestämdt stadgande, som lade hinder i vägen för en sådan salning och fördelning af ett inköpt parti i mindre poster. Jag har derföre fästat mycken uppmärksamhet vid motionärens förslag, ehuru jag icke kan neka till, att det synes, som en och annan svårighet möjligen skulle möta vid detta förslags tillämpning i praktiken. Lämpligare synes mig då det förslag Herr Swartz i sin reservation afgifvit, och får jag för min del förorda bifall till detsamma, dock med den ändring, som af Kammararens nyss fattade beslut betingas, och hvilken redaktionsförändring lätt nog kan åstadkommas. Man skulle, såsom mig synes, endast behöfva göra den förändring i början af förslaget, att

der begagnade uttryck utbyttes mot följande ord: »Vid partihandel med bränvin må hvad såldt blifvit icke i mindre belopp än det minsta som säljas må» etc. Men på det att Utskottet må komma i tillfälle att till begge Kamrarna inkomma med ett förslag uti ifrågavarande afseende, vill jag icke päyrka, att Kamraren nu fattar något bestämdt beslut, utan förenar mig i föregående talares yrkande om återremiss.

Herr Bennich: Anledningen hvarföre jag yrkade återremiss var den, att stadgandet i nu gällande förordning angående vilkoren för bränvinsförsäljning: »att idkare af minuthandel med denna vara ej få sälja mindre än en half kanna», ej väl står tillsammans med reservantens förslag, hvars antagande skulle hafva till följd, att vid minuthandel bränvin icke finge utlemnas på mindre kärl än sådana, som rymde en half kanna. Det torde derföre vara gifvet, att Herr Swartz' reservation i sin närvarande form icke kan antagas; och som det ej är lämpligt att Kamraren, såsom man säger, på stående fot beslutar en redaktionsförändring, tror jag tillräckligt skäl förefinnas för att återremittera punkten.

Hvad åter beträffar den framställning, motionären i sitt förslag gjort, om partihandelns med bränvin beläggande med en särskild skatt, så kan jag ej finna anledning hvarföre denna slags handel bör vara hemfallen under en annan beskattning än hvarje annan loflig handel. Partihandlaren med bränvin får betala för den inkomst han haft af sin rörelse, likasom hvarje annan näringsidkare; och befinnes det, att han deraf dragit en större vinst genom att sälja varan på kärl om 15 kannor, lära beskattningskomitéerna ej underlåta att derför vederbörligen debitera honom.

Herr Beckman: Efter närmare öfvervägande af de skäl, som blifvit anförda mot mitt förslag att utan återremiss bifalla Herr Swartz' reservation, tror jag mig verkligen hafva funnit, att åtskilliga praktiska svårigheter skulle uppkomma vid tillämpningen af det i reservationen föreslagna stadgandet i dess nuvarande skick. Jag biträder derföre åtskillige föregående talares yrkanden om återremiss, och jag gör detta så mycket heldre, som jag varmt önskar, att Utskottet måtte taga i närmare öfvervägande, än som skeft, den sednare delen af motionärens förslag. Det synes visserligen orimligt att lägga en skatt på partihandelns i den form, som motionären åsyftat; men deremot har det förslag mycket skäl för sig, som nyss framställdes af en annan talare, att åstadkomma en beskattning på en del af den nuvarande partihandelns genom att förklara, att all handel, som drifves med bränvin till belopp understigande 100 kannor, borde, der den icke egde karakteren af utskänkning, anses såsom minuthandel och beskattas såsom sådan. Tvifvelaktigt kan visserligen vara, om på grund af den ifrågavarande motionen en sådan förändring kan vidtagas som den nyss omförmälda, men jag anser det dock vara skäl att lemna Utskottet tillfälle att se till, om ej ett förslag kunde framläggas i denna syftning och minimibeloppet för partihandel med bränvin bestämmas till 100 eller åtminstone 50 kannor.

Grefve Ehrensward: Då jag begärde ordet, var det endast för att erinra Kammaren derom, att, efter det beslut som nyss blifvit fattadt rörande första punkten af BetänkanDET, Herr Swartz' reservation icke gerna kan antagas i dess nuvarande skick. Den talare, som uppträdde näst före den siste, har ådagalagt skälen härtill, och jag har dertill intet att tillägga. Jag vill nu endast nämna, att jag icke har något emot en återremiss af punkten, ehuru väl jag tror att, om man ej vill gå in på att bestämma minimibeloppet för partihandel till 50 eller 100 kannor, torde den omförmälda *salningen* ej kunna förekommas. När minimibeloppet är satt så lågt som nu eller till 15 kannor, skola, hvilka stadganden än införas, nya vägar sökas och älven finnas för att kringgå författningen; och salningen skall fortfara framdeles såsom tillföre. Vill man höja minimibeloppet, så har jag ej något deremot, men att deremot pålägga partihandeln en särskild och fix skatt, ämnad att utgå med samma belopp utan afseende på den myckenhet bränvin som genom den ifrågakämda handeln föruttrades, anser jag deremot alldeles icke vara rättvist.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets hemställan och dels återremiss deraf: framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till samma hemställan, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med ja besvarades.

§ 5.

Grefve Sparre, Eric: Jag begär ej utan tvekan änyo ordet, emedan jag befarar, att Kammaren redan börjar tröttnas af diskussionen om dessa ämnen, men som frågan verkligen är af den synnerligaste vikt för hela landet, har jag ansett mig ej kunna förbigå denna punkt med tystnad.

Motionären afser, att förbud måtte utfärdas för landthandlare att idka all handel med bränvin, såväl i parti som i minut. Härpå svarar Utskottet, att förbud redan finnes för landthandlande att idka minuthandel med bränvin likasom att hålla utskänkning, och att Utskottet anser detta förbud vara tillfyllestgörande. I den nyss behandlade punkten yttrade Utskottet, att man må stifta hvilka lagar man vill, så kringgås de och missbrukas i alla fall. Detta är en dyster åskådning, men tyvärr har erfarenheten gifvit stöd för densamma. Och är det nu så, att det misslyckas med alla de föreskrifter, man velat meddela för att förekomma den omtalade salningen, att man under partihandelns täckmantel säljer bränvin i minut — jag erkänner att ej obetydliga skäl tala för detta antagande — så vet jag ej annat råd, än att man får totalt *förbjuda* landthandlare all slags handel med bränvin. Jag finner det förslag, som härom blifvit framställt, ganska rättvist. Utan att vilja tala hårda eller förnärmande ord om någon samhällsklass dristar jag dock säga, att åtminstone många af landthandlarnas i de trakter af landet, der de nedslagit sina bopålar, gjort ganska mycket ondt. Ibland alla de författningar, som rörande en utvidgad näringsfrihet på sednare tider blifvit

utfärdade, har jag icke hört någon så bittert klandras som den, hvilken tillätit personer slå sig ned i orterna och idka landthandel. Fordom fanns det en utväg för kommunerna att motarbete dessa handelslokaler inrättande, de opponerade sig också ganska starkt häremot, och det stod i Konungens Befallningshafvandes magt att till en viss grad hindra landthandelns utbredande. Detta har dock icke funnits öfverensstämmande med tidens åsikter om frihet i näringarne, och man har borttagit de band, som förut något hämmade landthandelns tillväxt. Det är dock ett faktum, att dessa landthandlande eller åtminstone största delen af dem i det län jag närmare känner till tillika äro bränvinshandlare; och jag kan försäkra, att de utträtta oerhördt mycket ondt. Med den otillräckliga polis, som på landsbygden finnes att disponera, är det omöjligt att utföra någon kontroll öfver dessa handelsmän och deras industri; och jag vet ej ens, huru det skulle gå till, om ej möjligen genom ridande gensdarmer, sådana som i andra länder finnas. Jag tror mig icke taga till för mycket, om jag påstår, att inom $\frac{1}{4}$ delar af dessa handelslokaler idkas bränvinsutskänkning i större eller mindre grad.

Sedan lagstiftningen fräntagit kommunerna rättigheten att höras öfver de personers ansökningar, som önska få drifva landthandel, och beröfvat dem magten att därför lägga hinder i vägen, så hafva kommunerna nu hittat på ett sätt att återtaga denna magt. De hafva börjat taxera landthandlerne så högt, att derigenom deras afsigt blifvit lagd i dagen att om möjligt helt och hållet utrota dem. Landthandlerne hafva naturligtvis klagat, men pröfningskomitéen har vanligen fastställt debiteringarne, huru öfverdrifna de än kunnat synas. Deremot har Kammarrätten lyssnat till de anförda besvären och ofta upphäft komitéernas beslut. Detta medel står således ej heller kommunerna längre till buds.

När nu dessa landthandlande till största delen äfven äro bränvinshandlande och Utskottet sjelft sagt, att något medel att hindra detta ej finnes, att man ej kan skrifva en lag, hvarigenom salningen förekommes; och då polisen är aldeles otillräcklig för att utföra tillsyn öfver landthandlerne — det skulle dertill fördras en länsman för hvarje landthandlande och således 10 å 12 för hvarje socken — så sägen mig, om det finnes någon annan utväg än att absolut förbjuda dem, som idka handel med andra varor, att drifva handel med bränvin. Det är väl åtminstone något som kunde försökas. Man har förbjudit dem, som drifva landthandel, att i minut handla med bränvin, hvarföre skulle man då ej kunna förbjuda dem att helt och hållet idka handel med denna vara? Man påstår att polisen skulle vara otillräcklig att kontrollera, om någon öfverträdelse egde rum. Är det då ej lättare att kontrollera, om någon bränvinshandel alls blifvit utförd på ett ställe, då den der är förbjuden, än om den blifvit bedrifven på ett visst sätt, då dess utförande på ett annat sätt är tillåtet? Jag tror det ej och är äfven öfvertygad om, att det skall blifva lättare bevisa, att försäljning af bränvin hos en landthandlande egt rum, än om denna försäljning afsett ett mindre belopp än 15 kannor; och vid betraktande häraf förefaller det mig besynnerligt, att ej långt före detta ett förslag blifvit väckt och antaget, sådant som det ifrågavarande.

Jag sade vid ett föregående tillfälle, då jag hade ordet, att ehuru

vi beträffande brännvinsupandet ännu hafva mycket öfrigt att önska, vi dock kunde glädja oss derät, att detsamma sedan år 1855 betydligt af-tagit, och att de starka dryckernas missbruk minskats. Detta är vår erfarenhet *håntills*. Men vi hafva en ringa erfarenhet om hvad landthandeln kan inverka på befolkningen i förutnämnda afseende. Jag befarar verkligen, och det är den dystra erfarenhet jag inhemtat inom det län jag tillhör, att landthandeln i en framtid skall blifva mycket olycksbringande. Under de två eller tre år, som den nya förlattningen rörande landthandeln tillämpats, har i jembredd med denna handel brännvinsförbrukningen tilltagit på ett så oroväckande sätt, att jag fruktar vi för framtiden hafva det värsta att befara. Jag är ock af den öfvertygelsen att det tillhör lagstiftningen att söka bot för detta onda; och då det ej kan ske på annat sätt än det motionären föreslagit, anhåller jag att, på det tillbörligt afseende måtte fästas vid hans förslag, den nu föredragna punkten måtte varda till Utskottet återremitterad.

Herr von Koch: Efter det anförande jag nyss afhört, som visserligen icke hvad angår landthandel i allmänhet, men deremot beträffande borttagande af landthandlares rätt att handla med brännvin, var hållet i den rigtning, jag anser i denna sak böra följas, vill jag inskränka mig till att endast meddela den upplysningen, att vid 1862 års riksdag väcktes förslag i samma syftning, som Daniel Isaksson nu motionerat, af såväl mig som Herr Reutersvärd och Doktor Emanuelsson. Utskottet, som behandlade dessa motioner, inkom till Rikets Ständer med ett förslag, deri Utskottet tillstyrkte: »att partihandel med brännvin å landet ej må utöfvas af den, som idkar annan handel, till hvars bedröfvande särskildt tillstånd erfordras, samt att för öfverträdelse af detta förbud må stadgas det ansvar, som i 41 § 4 mom. samt 42 § 2 mom. föreskrifves.» Den 4 Juni 1863 bifölls Utskottets hemställan utan diskussion af Ridderskapet och Adeln. Jag är fortfarande af samma åsigt som då, att det icke finnes något annat sätt att förekomma lagarnes eluderande och de inrotade missbruken, hvilka i vissa provinser synnerligast i Werm-land lära gått till ytterlighet, än att helt och hållet förbjuda landthandlerne all handel med brännvin. I detta syfte biträder jag yrkandet om återremiss.

Herr Holmberg: Lika med den talare, som först yttrade sig i denna fråga, har jag haft tillfälle att erfara, att den största svårighet att förhindra den s. k. salningen uppkommer genom det bekväma sätt, hvarpå landsortens befolkning hos landthandlerne kan förskaffa sig brännvin. Så länge desse hafva rätt att försälja sådan vara i parti, är man nästan alldeles urständssatt att kontrollera, om några olagligheter vid försäljningen begås; och om man icke kan lyckas att förändra stad-gandena i förlattningens 3 och 4 §§ på ett sätt, som förhindrar salning, så tror äfven jag det blifva nödvändigt att helt och hållet förbjuda landthandlerne all handel med brännvin. Då nu den punkt i Betänkandet, som afsåg 3 §, blifvit återremitterad, anser jag det vara skäl uti att äfven återremittera den nu föredragna.

Grefve

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald: Lika med de föregående talarne anser jag det vara i högsta grad önskvärdt, om något i lagstiftningsväg kunde uträttas till förhindrande af de missbruk, som beträffande bränvinsförsäljningen förekommer i landthandeln. Jag tror ock, att detta skulle lyckas genom utfärdande af en föreskrift att landthandlarnas ej finge befatta sig med bränvinsförsäljning, ej ens i parti. Då nu den föregående punkten i Betänkandet blifvit återremitterad, anser jag det äfven vara skäl uti att jemväl denna fråga blir återremitterad, så att Utskottet må blifva i tillfälle att pröfva, hvad lämpligast kan vara att föreslå till missbrukens hämmande i det ena eller andra afseendet.

Herr Landgren: Lika med den föregående talaren anser jag bränvinsflödet icke afhjelpas derigenom att landthandlarnas beläggas med förbud; ty redan ser man en mängd bönder och husmän, som alls icke eljest drifva handel, hemtaga hundradetals, ja tusendetals kannor bränvin, som de utportionera åt sina grannar — utan att derföre träffas af någon beskattning. Detta bevisar, att saken ej kan hjelpas på det sätt här blifvit ifrågasatt. Det bestyrker äfven ytterligare befogetheten af det yrkande, som här blifvit framställt, att partihandel med bränvin borde beläggas med en särskild skatt, hvilket efter mitt förmenande vore den enda åtgärd, som kunde medföra den åsyftade effekten.

Till bekräftelse af en föregående talares uppgift derom, att taxeringskomitéerna tagit sig före att till utrotande af det onda ålägga landthandlarnas en högt uppdrifven skatt, kan jag intyga, att detta förhållande, som uppgifvits ega rum i de södra delarne af landet, existerar äfven i Norrland. Då nu det allmänna omdömet och erfarenheten så utbildats, att man anser att de, som idka landthandel, med hänsyn till den bränvinsförsäljning de utöfva, böra särskildt beskattas, så måste väl det rätta vara att ordna denna beskattning på ett regelmässigt och lagenligt sätt. Häremot invänder man, att det vore orimligt och inkonsekvent att betunga partihandel af bränvin med en särskild skatt, då ingen annan partihandel dermed är belagd. Mig tyckes det dock som om inkonsekvensen låge deri, att ingen skatt redan blifvit ålagd dem, som i parti handla med bränvin; ty hvarföre skola de vara befriade, då de som handla i minut samt utskänka bränvin få vidkännas så dryga afgifter. Måste handeln i dess lägre instanser dragas med en skatt, så är det väl skäl uti att den i högsta instansen äfven får vidkännas en sådan.

Jag yrkar återremiss, på det att frågan åter må tagas i öfvervägande och Utskottet pröfva, om det ej kan finnas lämpligt att föreslå, det alla, som drifva handel med bränvin i parti, i förhållande till den kvantitet de afyttra och den årliga förtjensten, böra åläggas utgöra en särskild afgift. Att en sådan beskattning kan åläggas, äfven om man icke höjer beloppet för partihandels minimum, anser jag vara temligen tydligt och jag föreställer mig, att, genom antagandet af ett förslag i den syftning jag nu antydt, konsekvensen i lagstiftningen ej kan komma att rubbas, icke heller större svårigheter skulle möta vid tillämpningen än de som ega rum i fråga om utskänkning och minuterung.

Herr Beckman: Då mitt yrkande på återremiss icke, så vidt jag
Riksd. Prot. 1868. 1 Afd. 1 Band.

förnummit, vunnit någon bland de öfrige talarnes bifall, så vill jag icke dermed envisas utan återtager detsamma, för den händelse det icke vinner understöd.

Herr von Möller: Jag kan visserligen ej annat än högakta de åsikter, som blifvit uttalade såväl af motionären som af dem, hvilka biträdt hans mening. Deras afsigt synes vara att inskränka förbrukningen af spritdrycker, i sedlighetens intresse, och att förebygga de lagöfverträdelser, som nu esomoftast förekomma. Jag tror dock, att man i förevarande fall vill gå alldeles för långt. Motionären yrkar, att all handel med brännvin, vare sig i parti eller minut, måtte förbjudas dem, som idka handel å landet, vid påföljd af böter samt handelsrättigheters förlust. Men vill man då der förhindra all handel med brännvin? Vi hemta ju af denna handel stora inkomster. Vi tillåta att krogar och minuteringsställen få finnas å landsbygden, så väl som i städerna, hvarföre då ej tillåta handlanden att ens i parti på landet drifva handel med brännvin? Jag kan ej finna konsekvensen i ett sådant stadgande och tror ej heller, att det i tillämpningen kan blifva nyttigt. Ej för det jag vill tala i landthandlarnes intresse — jag tror att hvar och en, som känner mig, åtminstone mina vänner från hemorten, vet att jag ej är landthandeln så synnerligen bevägen — men för det att jag ej kan medverka till befrämjande af en orättvis sak, yttrar jag mig emot förslaget. Så länge Sveriges lag tillåter tillverkningen af brännvin, försäljningen af parti inom städerna samt minutereringen och utskänknigen, så väl derstädes som på landet, vet jag intet skäl, hvarför handeln i parti på landsbygden skulle förbjudas. Jag yrkar derföre bifall till Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets förevarande hemställan och dels återremiss deraf: framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till samma hemställan, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllö med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

§ 10.

Herr Cassel: I afseende på denna punkt ber jag att få yttra några ord.

Utskottet säger, att en revision af bolagets räkenskaper vore betydelselös. Men då en sådan revision, enligt min tanke, är det enda medel, Konungens Befallningshafvande har till ledning vid bedömandet af det kannetal brännvin, som verkligen kan af ett bolag försäljas, så anser jag det af mig väckta förslag, sådant detsamma finnes affattadt uti min emot Utskottets Utlåtande afgifna reservation, långt ifrån att vara betydelselöst, tvärtom vara ganska nödvändigt och nyttigt.

Vidare säger Utskottet, att de vid förra riksdagen antagna och genom Kongl. Kungörelsen den 17 Maj 1867 meddelade bestämmelser just afsågo afhjelpandet af de utaf mig påpekade olägenheter. Härvid vill jag erinra,

att, om äfven nämnda kungörelse innefattar åtskilliga förbättringar, så äro likväl de i densamma meddelade föreskrifter icke tillfyllestgörande för afhjelpande af de öfverklagade olägenheterna, hvilka i flera fall komma att fortfa.

Såsom jag ock i min reservation omnämmt, kan det förhållande inträffa, att, då ett bolag, som afger anbud å bränvinsförsäljningsrätt, utgöres i en mindre stad till större eller mindre del af personer, som representera staden, Konungens Befallningshafvande måste, i brist på utredning och kännedom om den quantitet spritdrycker, bolaget kan försälja, antaga det anbud som ingifves.

Att jag har anledning för mitt yrkande ber jag Kammaren vara förvissad om, enär, vid pröfning af slikt anbud, Konungens Befallningshafvande i ett af rikets län i resolution icke funn hinder möta för godkännande af aftalet, derest länets landsting och hushållningssällskap, hvilka egde rätt till andelar i afgifterna å denna försäljning, beredd tillfälle att deltaga i granskningen af bolagets räkenskaper, hvarom bestämmelse följaktligen borde i aftalet inflyta.

Från denna föreskrift blef likväl bolaget i besvärsväg befriadt, men det är just en sådan föreskrift jag anser till sin princip riktig. Mitt nu väckta förslag öfverensstämmer med denna princip och om detsamma af Riksdagen godkännes, samt en dylik föreskrift i alla resolutioner å sådana altal inflyter, är jag öfvertygad att närvarande missnöje emot flera sådana bolag skall till betydlig del upphöra.

Förhållandet är visserligen annorlunda i åtskilliga större städer, exempelvis Göteborg och Uddevalla, der jag har mig bekant att bolagen uteslutande afse befordrandet af nykterhet och sedlighet samt minskning af bränvinskonsumtionen och hvilket äfven på ett för bolagen hedrande sätt lyckats; men andra kommuner finnas, hvilka satt konsumtionen i första och nykterheten i andra rummet.

Jag anhåller, att Kammaren ville taga i öfvervägande innehåll af min reservation och att proposition på bifall till hvad jag i densamma föreslagit må framställas.

Friherre Sprengtporten: Jag fruktar, att Utskottet icke egnat den uppmärksamhet åt Herr Cassels motion, hvilket måhända skulle egt rum, om Utskottet tagit kännedom om de statistiska uppgifter, som förefinnas i afseende på den influtna afgiften för utminuterings- och utskänkningsrätten af spritdrycker.

Enligt de upplysningar, som från statistiska byrån meddelades förra Riksdagen, uppgingo dessa belopp öfver hela landet under det quinquennium, som omfattar åren 1855 till 1860, sammanlagdt till 7,325,000 R:dr, eller för år räknadt, till omkring 1,465,000 R:dr, hvilket, då afgiften öfverhufvud utgjort 32½ öre för kannan, eller 40 öre för utskänkning och 25 öre för utminutering, utvisar en konsumtion, för hvilken afgift erlagts, af endast 4,400,000 kannor, hvilket synes vara ett nog svagt resultat, då det tages i betraktande, att under samma period, enligt statistiska byråns uppgifter, bränvinstillverkningen i medeltal för år uppgått till 13,600,000 kannor, hvartill komma de ansefliga quantiteter utländskt bränvin, rum, arrack, eller andra spritdrycker, som importerats eller möjligen inkommit på oloflig väg. Någon presumption

förefinnes sålunda för det antagande, att kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen icke tillgodonjutit det belopp, som i verkligheten bort dem tillkomma. Och då Herr Cassels förslag äsyftar ett tillägg till gällande stadganden, hvarigenom det skulle möjliggöras att närmare utröna det kannetal bränvin, som försäljes och hvarigenom man således äfven kunde leda sig till orsakerna, hvarföre detta uppgår till en så ringa kvantitet, emot hvad det skäligen borde utgöra, anser jag, att motionärens förslag förtjenar all uppmärksamhet, hvarföre jag, tillstyrkande bifall till detsamma, anhåller, att denna punkt må återremitteras till Utskottet, på det att detsamma må komma i tillfälle att, med ledning af de statistiska uppgifter, som förefinnas, närmare utreda frågan.

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald: Jag vill visserligen icke neka, att de af Herr Cassel uti motionen påpekade olägenheter förefinnas, men då man genom den i ämnet sist utfärdade författning, som först i år kommer att tillämpas, sökt att afhjelpa desamma, anser jag, att man icke bör vidtaga några ytterligare förändringar, förr än man sett följderna af denna författning.

Hvad den af Herr Cassels föreslagna revision af bolagets räkenskaper angår, anser jag densamma vara så mycket mer olämplig, som man, för att utröna det kannetal bränvin bolaget verkligen försäljer, hvilket väl vore hufvudskälet till den föreslagna revisionen, skulle tvinga bolaget att redovisa äfven för den vinst, bolaget möjligen kunnat göra genom ett fördelaktigt uppköp af bränvin. Och då jag anser att något sådant icke bör ifrågakomma, yrkar jag bifall till Utskottets Utlåtande.

Herr Faxe: Det af Herr Cassel framställda förslag anser jag icke leda till något resultat; ty om ock det kannetal bränvin, för hvilket magistraten eger att med bolag träffa öfverenskommelse om utskänkingsrättens öfverlåtande mot en viss summa, skulle understiga det verkliga belopp, bolaget kunde försälja, så följer likväl häraf icke att, derest detta förhållande ådagalades vid en revision af bolagets räkenskaper, sådant kunde verka någon förändring i den redan bestämda försäljningsafgiften, så att denna skulle kunna ökas i proportion till bolagets vinst. För öfrigt tror jag, att, äfven om man förklarar kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen berättigade till andel i bolagets vinst, skulle likväl någon antaglig grund svärligen kunna utfinnas för bestämmande af dessas och bolagets respektive andelar af samma vinst. Emellertid anser jag det vara tillfyllestgörande, att Konungens Befallningshafvande eger bestämma det försäljningsbelopp, under hvilket aftal om öfverlåtelse af försäljningsrätten med spritdrycker åt bolag icke af Konungens Befallningshafvande fastställes, så att, om bolagets anbud är lägre än detta belopp, detsamma icke antages af Konungens Befallningshafvande, då försäljningsrätten kommer att utbjudas på auktion.

Visserligen kan det hända, att det belopp, som Konungens Befallningshafvande sålunda bestämmer, blifver lägre än det i förhållande till afsättningen borde hafva varit, och jag måste medgifva, att sådant äfven inträffat i ett fall, der en dylik fråga blifvit af mig behand-

lad; men emot hvad motionären föreslagit förekomma likväl så många betänkligheter, att jag, för min del, yrkar bifall till Utskottets afstyrkande Utlåtande.

Herr Arrhenius: Då det för närvarande är svårt för Konungens Befallningshafvande att bestämma det lägsta kannetal brännvin, under hvilket ett af bolag gjordt anbud om öfvertagande af försäljningsrätten af spritdrycker icke bör antagas, synes mig det af Herr Cassel i hans reservation framställda förslag blifva i nämnda hänseende en god ledning för Konungens Befallningshafvande. Det är väl sannt, att denna revision af räkenskaperna icke kan hafva någon inverkan på den försäljningsafgift, som erlägges af redan bildade bolag, så länge den aftalade tiden fortfar; men jag är öfvertygad, att Konungens Befallningshafvande vid pröfning af nya kontrakt skulle genom en dylik revision lättare kunna bestämma den afgift, som verkligen svarar emot den myckenhet brännvin, som kan försäljas, samt att landstingen och hushållningssällskapen sålunda skulle tillgodonjuta det belopp, som de nu i många fall gå miste om.

Jag tror, att Herr Cassels förslag icke afser någon ändring i sista författningen utan snarare är att betrakta såsom ett tillägg, hvarigenom densamma lättare kan tillämpas. Ur denna synpunkt förenar jag mig i den reservation Herr Cassel framställt och anhåller, derest Kammaren icke nu genast kan bifalla densamma, att frågan må återremitteras till Utskottet, för att der tagas i närmare öfvervägande.

Friherre Sprengtporten: Det kan ju icke anses likgiltigt om en afgift, som Staten så frikostigt afstått till städer och landsbygder, utgår till sitt verkliga belopp eller till ett som är mindre än detta, jag förstår då icke, hvarföre man fruktar för offentlighet i denna fråga, enär offentligheten är första steget att komma till rätta med missbruk, om det visar sig sannolikt att de äro för handen. Det är sannt att nu fastställda afgifter, som tillfalla kommunerna, landstingen och hushålls-sällskapen, icke kunna genom någon revision ökas, såvidt de bero af gällande aftal. Detta afses icke heller, utan endast att Konungens Befallningshafvande äfvensom de, hvilkas rätt häraf är beroende, må erhålla någon tillförlitlig ledning för sitt omdöme, då, sedan de nuvarande bolagens kontraherade tid är tilländalupen, kontrakten skola förnyas eller andra upprättas, eller uppbörden ordnas på annat sätt.

Jag vidblifver mitt yrkande af återremiss.

Herr Odelberg: På de skäl, som den siste värde talaren anför, förenar jag mig med honom och yrkar bifall till det af Herr Cassel i hans reservation framställda förslag, samt att denna punkt i anledning häraf må till Utskottet återremitteras.

Då den myndighet, Konungens Befallningshafvande eger vid pröfning af de anbud, som göras af bolag, är ganska stor, skulle man tycka att dessa anbud icke skulle kunna blifva alltför låga, men detta kan likväl lätteligen ske, då Konungens Befallningshafvande ofta saknar kännedom om de förhållanden, som för en sådan pröfning äro nödvändiga. Genom den föreslagna revisionen af bolags räkenskaper erhåller Konun-

gens Befallningshafvande likväl för framtiden en grund för bestämmandet af försäljningsafgiften, hvilket är så mycket angelägnare, som, om man vill att landstingen och hushållningssällskapen skola vidtaga de åtgärder, som på dem ankomma, deras inkomster icke böra genom författningens kringgående förminska.

Herr von Gegerfelt: Jag har alltid ogillat och äfven sökt i min mån motverka, att begagnandet af den i nykterhetens intresse medgifna rättigheten, att inom städerna öfverlåta bränvinsutskänknings och minuterings åt särskilda bolag, skulle ske på ett sätt, att författningarne derigenom i ett eller annat afseende kringgås. Det är mig icke obekant, att inom åtskilliga städer denna rättighet utöfvas på ett sätt, som icke väl står tillsammans med lagstiftningens mening. Ehuruväl jag derföre anser det önskvärdt, att något korrektiv i detta afseende kunde påfinnas, kan jag dock icke instämma i det förslag, Herr Cassel i sin reservation framställt. Jag icke allenast anser det olämpligt att söka inblanda sig i bolagens affärsverksamhet utan äfven omöjligt att, på det sätt reservanten antydte, erhålla någon fullgiltig säkerhet om det kannetal bränvin eller andra spirituösa drycker ett bolag under årets lopp försålt. Då på grund af nu gällande lagstiftning bolagen tillvunnit sig rättigheten att utskänka och utminutera bränvin, så böra de väl ock, likasom hvarje annan näringsidkare, vara berättigade att sjelfve åtnjuta den uppkomna vinsten, den må blifva större eller mindre. Bolagens verksamhet hafva ofta en sådan utsträckning och i deras affärsrörelse användas så många olika lokaler och särskilda personer, att det ligger nästan utom möjlighetens gräns att öfver deras verksamhet i detalj utöfva någon kontroll, som i någon mån kunde blifva tillfredsställande.

Jag vill dessutom erinra, att, derest de i städerna bildade bolagen skulle hafva för afsigt att undanhålla hushållningssällskapen och landstingen deras tillbörliga andel af den vinst affären lemnade, sådant näppeligen skulle kunna hållas hemligt. Användes denna vinst till stadens bästa, så vore det för Konungens Befallningshafvande en lätt sak att taga reda på, huru affären slagit ut, och det stode då Konungens Befallningshafvande öppet att, i händelse fråga förekomme om kontraktens förlängning, lämpa föreskrifterna i desamma derefter. Någon revision af bolagens räkenskaper bör lika litet komma i fråga som en revidering af de enskilda personers inkomster, hvilka undfått rättighet att drifva handel med bränvin i minut eller utskänka sådan vara, utan blifver beräkningen af denna vinst alltid beroende på en probabilitetskalkyl. Jag bifaller för min del Utskottets hemställan.

Grefve Ehrensvärd: Jag är förekommen af den siste ärade tälaren, hvilken uttryckte just det jag ämnade säga och det bestämdt på ett vida bättre sätt än jag skulle kunna göra det. Jag vill dock erinra, att, då lagstiftarne medgäfvit att bolag för ifrågavarande ändamål finge i städerna bildas, detta ej skedde i den afsigten att en större inkomst derigenom skulle beredas vare sig åt städerna, landstingen eller hushållningssällskapen, utan på det att bränvinsförsäljningen skulle ordnas på ett sådant sätt, att den lämpade sig för nykterhetens befordrande. Vill man nu lägga an på att drifva upp inkomsten af nämnda försäljning,

för att derigenom bereda en ökad fördel åt landstingen och hushållnings-sällskapen, och vänder hela sin uppmärksamhet åt sakens ena sida, så tror jag, att man ej kommer att ernå det goda, som med den ifrågasvarande lagstiftningen åsyftats. Paragrafen, som nu är i fråga, erhöil först efter sednaste riksdagen med anledning af Representationens då fattade beslut, hvilket först efter lång diskussion tillkom, sin nuvarande lydelse och lagstadgandet har ännu icke kunnat tillämpas: först i sommar kommer det i fråga. Jag hemställer om under sådana förhållanden denna Kammare, som i allmänhet visat sig mån om att lagstiftningen ej alltför ofta rubbas och, såsom jag sednast i dag hört, ej vid hvarje riksdag ändras, kan anse det vara skäl uti att göra något tillägg till hvad i förevarande fall är stadgadt; och anhåller jag att Utskottets hemställan måtte bifallas.

Herr Holmberg: Förutom den omständighet, som flere föregående talare påpekat, att det stadgande, som man ifrågasatt att ändra, ännu ej vunnit tillämpning, vill jag fästa uppmärksamheten på ännu ett annat förhållande, som jag anser gifva ett ytterligare stöd för att ej bifalla motionärens förslag. Det gifves flera bolag, som sjelfva icke omedelbart verkställa utskänknigen eller minuterigen utan öfverlemnadt detta åt enskilda personer, hvilka med skyldighet att ställa de allmänna ordningsreglorna sig till efterrättelse, hvilket af bolagen öfvervakas, ombestyras sjelfva affärens bedrivande. Måhända hafva bolagen af denna affär sin lilla vinst, hvilken dock torde uppvägas af besväret med sakens ordnande, utöfvande af en viss kontroll och den risk, som bolagen löpa genom att lemna förslag åt personer, som blifva antagne såsom försäljare. Svårt blir det derföre att, vid sådant förhållande, utröna ej blott kannetalet af det bränvin, som ärligen afyttras, utan ock, ifall sådant läte sig göras, bolagens på affären skördade vinst. Deremot tror jag, lika med Herr von Gegerfelt, att det icke bör vara omöjligt för Konungens Befallningshafvande att på annat sätt vinna onderrättelse om i hvilken skala bolagen drifva sina affärer och att derefter lämpa sina mått och steg; hvadan jag, som icke kan gilla det förslag, Herr Cassel framställt, lika med de föregående talarne yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Friherre Sprengtporten: Jag vill icke upptaga Kammarens redan strängt anlidade tid, genom att vidlyftigt yttra mig i denna fråga. Dock kan jag icke, med anledning af hvad föregående talare anmärkt om det olämpliga uti att ändra en författning, som ännu icke trädt i verket, underlåta att anmärka, att här icke är fråga om någon förändring utan endast om ett tillägg. Med hvad rätt bestrider man för öfrigt den, som har andel i en intägt, att deltaga i en revision för att konstatera rigtigheten af den uträkning, som legat till grund för bestämmandet af denna andel, och behörigheten af de förfoganden, hvarpå den stödjer sig.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förevarande hemställan, dels af Herr Cassel, att den nu gällande föreskriften skulle bibehållas men dertill fogas ett tillägg, så ly-

dande: »Sådant bolags räkenskaper, utvisande det kannetal bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker bolaget under året såväl utminuterat som utskänkt, vare underkastade årlig revision af ombud, som utses, ett af Konungens Befallningshafvande, ett af landstinget och ett af hushållningssällskapet i länet»; och dels slutligen, att Utskottets hemställan måtte återförvisas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmanen proposition på bifall till Utskottets hemställan och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

§ 12 och § 24.

Utskottets hemställanden biföllos.

§ 25.

Herr Sæve: Det systemål, som jag hade för ögonen, då jag väckte min ifrågavarande motion, erkänner jag skulle hafva fullständigt vunnits, om det förslag till ändring i 3 § af författningen, som af flere ledamöter förordats, vunnit bifall.

Det är en ganska sorglig företeelse i vårt land, att törsten efter bränvin och andra starka drycker ej vill upphöra. Den är ganska stor såväl i städerna som på landet och isynnerhet visar den sig vid auktioner, marknader och mönstringar, det vill säga vid sådana tillfällen då författningen velat förekomma tillfälle och undanrödja frestelsen till superi. Författningen innehåller nemligen det stadgande i 25 §, att minuthandel med eller utskänkning af bränvin är förbjuden på eller inom ½dels mil från stället, der auktion, marknad eller mönstring hålles m. m. Genom den så kallade *salningen* sker likväl att landthandlande och andra personer vid dylika tillfällen, under sken af partihandel, utöfva en verklig utskänkning eller minuteri. Quantiteter af 15 kannor utlemnas i mindre belopp till de krögare, som på förhand sammankjutit liqvad därför, och dessa hålla sedermera allmänheten dess favoritdryck tillhanda. Derigenom förstöres den goda verkan, som förbudet åsyftar, och med verklig ledsnad har man kunnat märka till exempel vid ting att tydliga spår försports af denna bränvinshandel på den rättssökande menighetens beteende såväl inom som utom tingsstaden. Detta beklagansvärda förhållande skulle dock kunna afhjelpas, om i afseende å partihandel samma föreskrift meddelades, som nu är gällande för utskänkning och minuthandel, enligt 31 §, eller att vid sådana tillfällen är förbjudet att utlemna bränvin äfven utan betalning. Som jag emellertid tror att det resultat, jag åsyftat, skulle till en god del vinnas, dels genom den ifrågasatta inskränkningen i landthandlandernes rätt att sälja bränvin och dels genom antagande af Herr Swartz' förslag rörande partihandel dermed, vill jag nu rörande ifrågavarande punkt icke framställa något yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utskottets hemställan biföllos.

§ 41.

Herr Hasselrot: Ehuruväl i den sista förordningen om försäljning af starka drycker bötesbelopp för oloflig sådan fördubblades, har jag dock såsom domare den erfarenheten, att beloppen ännu äro alltför ringa. De personer, som förbryta sig emot ifrågavarande §, sakna vanligen tillgång att gälda böterna, hvilka vid sådant förhållande förvandlas till fängelse vid vatten och bröd. Då denna förvandling skedde efter den gamla straffbalken, gick visserligen dagantalet för vatten och brödstraffet upp ganska betydligt; och jag medger att straffet då var kännbart nog. Vid förvandling enligt de grunder, som äro stadgade i nu gällande strafflag, blifva deremot straffpåföljderna för dessa lagöfverträdelser ganska ringa. Bötesbeloppen för första gången föröfvad bränvinsutskänkning eller minuthandel äro bestämda till 30 à 60 R:dr och motsvara högst 9 dagars fängelse vid vatten och bröd. Andra gången kunna böter äläggas från 60 till 120 R:dr, hvilket sistnämnda belopp motsvarar 12 dagars dylikt fängelse, och för tredje gången äro stadgade böter från 120 till 240 R:dr, och 16 dagars fängelse vid vatten och bröd är det största förvandlingsstraff här kan komma ifråga.

De personer, som undergå dessa straff och från fängelserna utsläpas efter 7 à 8 dagar, akta ej mycket derpå, utan anse straffen ganska obetydliga. Brotten itereras derlöre beständigt, framkallade genom lönnkrögerierna, som öfverallt uppväxa såsom pestbölder, i högsta grad demoraliserande befolkningen, som på krogarne nedlägger ej blott sin sparpennning utan och de tillgångar, som erfordras för att hindra hustru och barn att förgås af svält.

För min del tror jag att dessa ofta återkommande lagöfverträdelser skulle kunna förebyggas genom bötesbeloppens höjande; och skulle jag i detta afseende vilja föreslå, att böterna bestämdes att utgå för oloflig föröfvad utminuteri eller utskänkning med bränvin, första gången från och med 30 till och med 100 R:dr, motsvarande högst 11 dagars fängelse vid vatten och bröd, andra gången från och med 100 till och med 200 R:dr, motsvarande 15, och 3:dje gången från 200 till och med 500 R:dr, motsvarande högst 20 dagars dylikt fängelse.

Det är ej blott min egen utan ock andra domares öfvertygelse jag uttalar, då jag yttrar min förmodan om nyttan af straffbestämmelsernas skärpning för ifrågavarande förseelser; och af denna anledning vägar jag anhålla, att Kammarren ville antaga det af mig nu framställda förslag.

Herr Beckman: Jag instämmer så mycket heldre med den föregående talaren, som jag dels af egen erfarenhet vet och dels genom samtal med andra personer vunnit bekräftelse på, att de straff, som i förevarande afseenden äro stadgade, äro alltför ringa och befunnits otillräckliga att hindra förnyade lagöfverträdelser. Synnerligen har det visat sig att vid tingsställen och andra platser, der menigheter pläga samlas, oloflig bränvinsförsäljning bedrivits i stor skala, utan att de ädömda bötesstraffen verkat någon förändring häri. Den som drifver en sådan oloflig handtering förtjenar vanligen så mycket, att böternas utgifvande, åtminstone för första gången han sakfälls, icke bekommer honom särdeles; och han finner alltid sin uträkning vid att fortsätta med handeln. Jag skulle derföre önska att bötesbeloppen blefve något

förhöjda; och i sådan syftning tillstyrker jag en återremiss af den föredragna punkten.

Herr von Gegerfelt: Mot den ifrågavarande lagförändringen uppreser sig den svårigheten, att ämnet så nyss varit föremål för Representationens öfverläggningar och att straffen för så kort tid sedan blifvit skärpta. De ifrågavarande förseelserna, som ej kunna betraktas annat än som polisförbrytelser, torde ej heller lämpligast kunna förekommas genom en ytterligare stränghet i lagstiftningen, utan genom möjliggörandet af författningens tillämpning i förekommande fall. Ingen säljer väl olofligen bränvin, under förmodan att han därför skall blifva sakfälld och tror han sig kunna gå fri från åtal och straff, lärer väl ej i författningen utsatta högre bötesbelopp afskräcka honom från att fortsätta sin lagstridiga handtering. De nu stadgade bötesbeloppen äro ej heller så ringa, att icke jag och många andra äro öfvertygade om, att deras utgifvande för flertalet skall vara ganska kämbart. För första resan kan man redan ådöma böter till och med 60 Rdr och härvid är att märka, att detta belopp kan i flera repriser ådömas den tilltalade under en lagföring, ty, för hvarje dag han öfverträder förbudet, kan åklagaren mot honom uppträda med nya ansvarspåståenden. Jag tror därför att någon ändring i paragrafen nu ej är behöflig, men skulle det synas lämpligt att vidtaga en sådan, så inser jag intet skäl, hvarföre en särskild straffskala skall upprättas för dessa förbrytelser, hvilka äro af beskaffenhet att ganska väl tåla tillämpning af det vid andra brotts bedömande i strafflagen antagna latitudsystemet. Domaren bör i dessa fall liksom i många andra kunna pröfva, hvad straff inom de bestämda gränserna bör en förbrytare af ifrågavarande beskaffenhet ådömas.

Herr Hasselrot: Jag anhåller att få tillägga några ord, rörande det förslag jag nyss hade äran afgifva, och hvilket möjligen kunde anses ofullständigt derafinnan, att någon föreskrift om straffbestämmelsen för oloflig bränvinsutskänkning eller minuterung, föröfvad fjerdre gången eller oftare, icke förekom. Jag vill endast nämna, att jag i detta afseende icke anser någon förändring böra göras uti det i paragrafen utsatta straffet af fängelse från 2 månader till 1 år.

Med anledning af den siste talarens yttrande vill jag nämna, att det högst sällan, nästan aldrig, inträffar att de personer, som för oloflig bränvinsförsäljning sakfällas, ega tillgång att erlägga böterna. Vanligen utöfvas denna handtering af utfattiga personer, backstugusittare, pigor och gummor, ty den anses i allmänhet så neslig, att bönder eller den bergade delen af allmogden dermed ej vilja befatta sig. Böter äro vanligtvis obetydliga straff för den, som har tillgång att utgifva dem, men äro bötesbeloppen ringa, blifva förvandlingsstraffen ej heller synnerligen aktade; och erfarenheten har visat att mängden, som utstätt ett kortare fängelsestraff vid vatten och bröd, helt hurtigt yttrat, att det bekommit honom så litet, att han när som helst vore redo bogen att undergå det om igen.

De ifrågavarande lagöfverträdelserna synas mig vara af den beskaffenhet, att för dem böra bestämmas några vissa straff, och deras bedömande icke öfverlemnas åt domarens godfinnande, helst han derige-

nom vid många tillfällen skulle blifva försatt i villrådighet. Jag tror att den graderade skalan i detta fall bör bibehållas, och anhåller därför fortfarande att Kammararen måtte antaga mitt i ämnet afgifna förslag.

Herr Nordenfelt, Enar Wilhelm: Då någon här ej uppträdt för att understödja den siste värde talaren, vill jag, som, under den tid styrelsen öfver ett län var åt mig anförtrodd, hade tillfälle inhemta erfarenhet om den ringa verkan nu stadgade straff åstadkommer, tillkännagifva att jag är af samma mening som den värde talaren. Jag har samtalat med flere personer, såväl under det de undergått vatten- och brödstraff som efteråt, och många hafva tillkännagifvit, att de icke synnerligen akta straffen. Det skulle visserligen betyda mindre, om endast de straffade hyste denna mening, men tyvärr är den bland befolkningen i landsorten ganska allmän, och har i sin mån bidragit att öka antalet af lagöfverträdelser. Måhända har härtill medverkat svårigheten, föranledd af den ringa polisstyrkan på landet, att upptäcka och bevisa brotten; och länsmännen anse vid nu omförmälda förhållande, det knappt bäta till något, att beifra lagöfverträdelser, då straffen därför aldrig medföra åsyftad verkan. För att en sådan verkan skall åstadkommas, erfordras efter mitt förmenande att straffbestämmelserna skärpas; och som jag icke kan finna något obilligt i det af Herr Hasselrot framställda förslag, instämmer jag i yrkandet om bifall till detsamma.

Herr Petré: Den undantagslagstiftning, som tillverkningen och försäljningen af starka drycker är underkastad, föranleder ofta återkommande förslag till ändringar uti densamma. Vid behandlingen af dessa, af hvilka en del yrka på större frihet i likhet med andra näringar; andra åter på större inskränkning och strängare kontroller, i ändamål att förekomma öfverklagade missbruk, har Bevillnings-Utskottet föreställt sig att årliga riksdagar ej nödvändigt skulle påkalla årliga förändringar uti hithörande författningar, hvadan ock endast de motioner, som synts Utskottet väl och utförligt motiverade, blifvit af detsamma tillstyrkta.

De beslutade återremisserna ådagalägga dock att denna Kammares majoritet är af en motsatt åsigt. Nyss ville man till och med förändra ett af förliden Riksdag fattadt beslut, ehuru detta ej ännu hunnit att tillämpas och nu förordas äfven en ändring i en af sistlidne Riksdag uttalad åsigt. Den varsamhet i lagförändringar, som man hufvudsakligast påräknat att finna inom denna Kammar, synes sålunda i detta fall föga hafva gjort sig gällande, och då jag för min del anser det välbetänkt att ej alltför ofta rubba en förordning, synnerligast i sådana delar, som af förliden Riksdag blifvit fastställda, får jag anhålla om bifall till Utskottets hemställan i detta moment.

Herr Reutersvärd: Om det vore att hoppas, att lönkrögarna, för hvarje gång de begå lagöfverträdelser, kunde befordras till vederbörligt straff, så skulle äfven jag anse de nuvarande straffbestämmelserna ganska tillräckliga. Men, som hvar man känner, är det i dessa fall förenadt med en synnerlig svårighet att åstadkomma någon fällande bevisning; och deraf torde blifva en följd, att kanske ej mer än hundradedelen af de begångna förbrytelserna beifras och medföra straffpåföljd.

Under sådana förhållanden, och då det visat sig, att det ringa fängelsestraffet vid vatten och bröd af förbrytarna alldeles icke respekteras, utan att desse genast efter utträddandet ur fängelset fortsätta med sin olofliga handtering, så skulle jag för min del anse det mycket önskvärdt, om straffen kunde sättas så höga, att de injagade någon fruktan hos vederbörande och vid undergåendet blefve kännbara. Jag förenar mig därför i yrkandet om bifall till det af Herr Hasselrot framlagda förslag.

Herr Almquist, Erik Victor: Äfven jag instämmer i Herr Hasselrots förslag, och kan såsom ytterligare stöd för detsamma andraga, att, i den landsort jag tillhör, man icke allenast anser de straff ringa, som vid förvandling af ifrågavarande böter måste utstås med några dagars fängelse vid vatten och bröd, och finner dem föga afskräckande, utan äfven betraktar det såsom en fördel att för straffets utstående från en aflägsna landsort få göra en kostnadsfri resa in till residensstaden. Man hör personer med verklig tillfredsställelse tala om dessa färder in till länsfängelserna, med hvilka de ställa i sammanhang ordnandet af sina affärer samt hvarjehanda uppköp för egen och grannarnes räkning. Jag anser därför de nu stadgade straffen vara alltför milda för de ifrågavarande öfverträdelsena, och önskar att de måtte något skärpas, icke blott på det att det gängse oskicket derigenom skulle kunna stäffas, utan ock för att bereda Staten en lindring i de kostnader, som äro förenade med vatten- och brödfångars införpassande till länsfängelserna. Inom det län jag tillhör har inträffat fall, då kostnaderna för inforslandet af en fånge, som skulle undergå fem dagars fängelse vid vatten och bröd, uppgingo till omkring 170 R:dr; och det är ej ovanligt att dessa kostnader för transport af vatten- och brödfångar från de aflägsna lappmarkerna uppgå till 100 R:dr och derutöfver. Äfven i Statens intresse anser jag det därför vara en fördel, om straffbestämmelserna kunde något ökas, och instämmer därför i det förslag, som i sådant afseende här blifvit framlagdt.

Herr von Gegerfelt: Det har under diskussionen blifvit fäldt ett yttrande, som jag anser mig icke kunna låta passera oanmärkt. Man har påstått, att lönkrögerirörelsen skulle tillskynda så ringa vinst åt dem, som utöfva densamma, att de vanligen sakna medel att gälda dem dömda böter. För denna åsigt talar icke den erfarenhet, jag varit i tillfälle att inhenta, och jag kan icke föreställa mig annat, än att denna industrigren bör vara indrägtig. Man skulle ej heller under andra förhållanden gerna vilja underkasta sig den risk, som med lagens öfverträdande är förknippad. Hvad beträffar påståendet, att det skulle vara så synnerligen svårt att åstadkomma bevisning om öfverträdelse af ifrågavarande stadganden, kan jag ej heller finna detta välgrundadt. Författningen tillåter den, som köper bränvin, sjelf vittna i saken, och vanligen har han en eller annan person i sällskap, som kan återopas till bevisningens kompletterande. Är han deremot ensam, utgör hans vittnesmål half bevisning, och den tilltalade ålägges fria sig med ed. Jag kan ej föreställa mig, att det står så illa till med moraliteten inom landet, att ens en lönkrögare skulle vilja, för att undslippa det ringa bötesbeloppet, gå en falsk ed.

Jag hemställer för öfrigt, om ej, i fall Kammararen anser en skärpning af straffen nödig, man bör åt Utskottet öfverlemna, att taga i öfvervägande, om någon särskild straffskala för dessa brott är nödig, eller om ej de i strafflagen gjorda bestämmelser äfven i detta fall kunna tillämpas.

Herr Nordenfelt: Den siste talaren har sagt sig med förundran hört påstås, att lönkrögeriet skulle vara så litet vinstgifvande, att dess idkare vanligen saknade tillgång att betala böterna. Det kan väl så tyckas, men erfarenheten har visat, att förhållandet dock är sådant. Det är ock något egendomligt med denna industri, hvilken bedrifves på ett sådant sätt, att den, som skördar hufvudsakliga vinsten, vanligen undgår allt straff. Lönkrögaren är vanligen icke egare till det bränvin, han utskänker, utan erhåller sitt quantum för dagen af någon bränvinsproducent i orten, för hvars räkning rörelsen egentligen bedrifves. Detta är ock anledningen, hvarföre något bränvin aldrig finnes att taga i beslag och tillgång saknas till böter, ty vanligen bestå förläggarne sina handtlangare ej så stor lön, att de kunna samla några rikedomar. Sådant är förhållandet flerstädes; och då man härtill lägger, att allmänna opinionen icke på något sätt brännmärker den, som beträdes med oloflig bränvinsutskänkning, alldenstund sjelfva handlingen ej egentligen är moraliskt dålig, utan endast genom ett arbiträrt stadgande blifvit stämplad såsom brott, kan jag för min del icke finna något annat korrektiv härför, än att öka straffbestämmelserna så, att de på allmänheten blifva imponerande.

Herr Beckman: Jag önskar blott få tillkännagifva, att jag afstår från mitt yrkande om återremiss och förenar mig i anhållan om bifall till Herr Hasselrots förslag.

Herr Lagerstråle: I olikhet med den siste talaren finner jag mig föranlåten att yrka återremiss af den föredragna punkten. Jag stödjer detta mitt yrkande derpå, att flere talare yttrat sig för ökade straffbelopp: men i afseende å bestämmandet af dessa belopp hafva två förslag blifvit framställda, det ena af Herr Hasselrot, afseende en särskild graderad straffskala, och det andra af Herr von Gegerfelt, i syftning att straffbestämmelsen borde inskränkas till hvad i allmänna lagen finnes stadgad. Som jag anser frågan vara af mycken vikt, och det derföre är nödigt att Utskottet lemnas tillfälle att taga den i ytterligare öfvervägande och deröfver yttra sig; hemställer jag om punktens återremitterande.

Herr Hasselrot: På de af Statsrådet Lagerstråle anförda skäl ber jag att få instämma i hans yrkande om återremiss.

Herr Nordenfelt: Som jag instämt i Herr Hasselrots förslag, men Herr Hasselrot funnit sig föranlåten att förena sig i anhållan om återremiss af punkten, vill jag äfven öfvergå till deras sida, som önska frågans återförvisande till Utskottet.

Herr Almquist, E. V.: På samma skäl, som af föregående talare blifvit anförda, vill äfven jag instämma i deras yrkande om återremiss.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förevarande hemställan, dels af Herr Reutersvärd, att Kammaren, med afslag å samma hemställan, skulle besluta, att 1:sta mom. i 41:sta §:n af Förordningen om bränvinsförsäljning skulle erhålla följande förändrade lydelse:

”Den, som genom minuthandel eller utskänkning föryttrar bränvin, utan att i stadgad ordning hafva dertill förvärfvat rättighet, eller som, på sätt i § 3 säges, mellan flere köpare fördelar bränvin, böte första gången från och med 30 till och med 100 R:dr, andra gången från 100 R:dr till och med 200 R:dr och tredje gången från 200 R:dr till och med 500 R:dr. Den, som fjerde gången eller oftare med sådan förbrytelse beträdes, dömes till fängelse från och med två månader till och med ett år”:

och dels slutligen, att Utskottets hemställan måtte återförvisas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets merberörda hemställan, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, sedermera proposition på antagande af Herr Reutersvärds förslag, hvartill svarades nej, och slutligen proposition på återremiss af Utskottets hemställan, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs änyo Andra Kammarens den 4 och 6 dennes på bordet lagda protokollsutdrag N:o 135, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 2, i anledning af Herr Carl Orres motion N:o 19, angående fördelning mellan kyrkoherdar och komministrar af de pastorala göromålen.

Herr von Möller: Jag gillar till alla delar det syfte, motionen antyder, men tror icke att detta skulle vinnas på det sätt Utskottet föreslagit.

Utskottet hemställer, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t underdånigst anhålla, att Kongl. Maj:t fäcktes, i likhet med hvad som blifvit konsistorierna i Hernösand och Calmar samt Consistorium ecclesiasticum i Upsala medgifvet, och under enahanda vilkor, tilldela öfriga konsistorierna i riket myndighet, att, då vederbörande församlingar sådant önskade, tillåta komministern eller kapellpredikanten i församlingen att, under egen ansvarsskyldighet, föra de till annex- eller kapellförsamlingen hörande husförhørs-, dop- och dödböcker jemte in- och utflyttningslängder samt utfärda prestbevis.

Följden af detta förslags antagande och af ett Kongl. Maj:ts bemyndigande åt konsistorierna i förenämnda afseenden skulle endast blifva: att komministrar och kapellpredikanter kunde erhålla tillåtelse att föra de

omförmälda böckerna och längderna samt utfärda prestbevis, men alldeles icke äldes *skyldighet* dertill. Det skulle således blifva beroende på dessa personers välvilja att gå allmänhetens önsknings till mötes, synnerligast som de för sitt besvär icke tillerkändes någon ersättning, ej ens komma i åtnjutande af de så kallade jura stolæ. Den åsyftade fördelen för församlingarne skulle således ej vinnas, då det ej kunde stå deras medlemmar fritt att i sina angelägenheter vända sig till den närmast boende och lämpligaste prestmannen, enär något åliggande för honom icke funnes att ombestyrja pastoralvärden inom annexförsamlingen. Den ersättning, som för komministrarne möjligen kunde ifrågakomma för de tillökade göromålen skulle, i brist af föreskrift derom, blifva beroende på vederbörande pastorers godtycke, och om dessa hylla de liberalare åsigtarna, eller vidhölle den gamla satsen, att »mättligt skola kappelanerna hafva».

I pastoralvärdens intresse inom annexförsamlingarne tror jag det vara nödigt, att bestämma löneförhöjningen för de komministrar, som äläggas att verkställa de presterliga förrättningarne inom annex- eller kapellförsamlingar, den må nu utgå af vederlaget för offer och jura stolæ eller annorledes. En fördelning af de pastorala göromålen, såsom Utskottet föreslagit, synes för öfrigt ej vara lämplig, emedan åtskilliga förrättningar nödvändigt måste verkställas af samme person. Att komministern skulle föra längderna och pastor deremot upprätta de statistiska tabellerna, torde röna många svårigheter; likasom det väl blefve alldeles omöjligt för pastor att utfärda en lysning, då dop och dödböcker befunnos hos komministern. Jag tror därför, att aflägsna församlingar skulle vara bäst betjenade, om deras komministrar utrustades med fullmakt och myndighet, såsom vice pastorer, att fullgöra alla till pastoralvärden hörande åligganden. Denna fördel skulle dock icke kunna ernås genom antagande af förslaget, sådant det blifvit uppställt. Jag kan därför icke tillstyrka detsamma. Men då Riksdags-ordningen fordrar, att det antingen skall oförändradt godkännas, eller ock afslås, men frågan är alltför vigtig att skjutas åsido, emedan genom förändrade bestämnelser i förevarande hänseende en stor fördel skulle beredas åt befolkningen på många trakter, der man nödgats resa många mil för att anlita kyrkoherden för verkställande af en vigsel eller ett barndop, vill jag, för att hålla frågan öppen, hemställa att, med stöd af 63 § Riksdags-ordningen, motionen, i och för ytterligare utredning, måtte hänvisas till ett Tillfälligt Utskott inom Kammarerna, och anhåller att Kammarerna ville bifalla min framställning.

Herr Hasselrot: Jag begärde ordet endast för att hemställa, om denna frågas hänvisande till ett Tillfälligt Utskott inom Kammarerna; och då detta yrkande redan af den föregående talaren blifvit framställt, inskränker jag mig till att med honom instämma.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, beslöt Kammarerna, uppå särskilda propositioner, att frågan skulle för dess vidare utredning hänvisas till ett Tillfälligt Utskott, samt att densamma skulle behandlas af det Kammarernas Tillfälliga Utskott, som egde att handlägga frågor rörande undervisningsväsendet.

Slutligen föredrogos, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Stats-Utskottets den 6 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 42, angående Riksgälds-kontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1867 års riksdag;

samt

N:o 43, i anledning af väckta frågor, dels om förändring af det inom Riksgälds-kontoret begagnade bokföringssätt, dels om åtskilliga he-
lopps afskrifning ur räkenskaperna.

Kammaren åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Rättelser:

Sid. 74 rad. 18 nedifr. står: geologiska — läs: meteorologiska.
 ” ” ” 3 ” ” nyttigt ” onyttigt.